

This copy scanned by Mr. Gary S. Dykes

www.Biblical-data.org

TEXTS AND STUDIES

CONTRIBUTIONS TO
BIBLICAL AND PATRISTIC LITERATURE

EDITED BY

J. ARMITAGE ROBINSON D.D.

HON. PH.D. GÖTTINGEN HON. D.D. HALLE

HON. FELLOW OF CHRIST'S COLLEGE

DEAN OF WESTMINSTER

VOL. VII.

No. 4. A STUDY OF AMBROSIASTER

CAMBRIDGE

AT THE UNIVERSITY PRESS

1905

Reprinted by permission of the original publisher
KRAUS REPRINT LIMITED
Nendeln/Liechtenstein
1967

A STUDY OF AMBROSIASTER

BY

ALEXANDER SOUTER B.A.

YATES PROFESSOR OF NEW TESTAMENT GREEK AND EXEGESIS
MANSFIELD COLLEGE OXFORD
FORMERLY SCHOLAR OF GONVILLE AND CAIUS COLLEGE CAMBRIDGE
LATE LECTURER IN LATIN AND LECTURER IN PALAEOGRAPHY
UNIVERSITY OF ABERDEEN

CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS WAREHOUSE,

C. F. CLAY, MANAGER.

London: AVE MARIA LANE, E.C.

Glasgow: 50, WELLINGTON STREET.

Leipzig: F. A. BROCKHAUS.

New York: THE MACMILLAN COMPANY.

Bombay and Calcutta: MACMILLAN AND CO., LTD.

CAMBRIDGE
AT THE UNIVERSITY PRESS

1905

Printed in Germany

Lessing-Druckerei - Wiesbaden

both have the renderings *legis constitutio* (Rom. ix 4), *festi* (1 Cor. v 8), *expono* (Eph. iv 22)? If Cyprian's be the earliest Latin text of the epistles, as seems possible, it underwent a single or double revision to become Ambrosiaster's.

The texts of Lucifer and Ambrosiaster, who were contemporaries, are, on the contrary, closely related. Their relationship may be either that of brothers, the latter being the more cultivated of the two, or that of father and son. If the second view be correct, then I see nothing to prevent us regarding Cyprian's version as the earliest Latin version of the epistles, Lucifer's as a thorough revision of that, and Ambrosiaster's as Lucifer's text polished. We do not know when the text employed by Lucifer was introduced into Sardinia. This may have happened some generations before his day, and it was probably brought from Rome.

One thing seems to be clear, namely that Claromontanus is Lucifer's text, contaminated with the Vulgate in the longer epistles. The agreements seem too close for any other explanation.

The differences between Ambrosiaster's text and the Vulgate are such as Jerome might have made, according to his usual plan in revision. The Latinity of both is about equally good, and Ambrosiaster's text must have been known to Jerome, whether it was the basis of his revision or not. It will be seen that the differences between them are due sometimes to Greek authorities, sometimes to improvements, as Jerome would regard them, of the language. In Eph. iv 16, for example, Jerome adds the words *secundum operationem* from good Greek authorities like BNA.

Our author's text is a good 'Western' text, from which editing eliminates many errors. It will readily be observed from the collations provided that it was not possible for Tischendorf to represent the text properly. Sometimes 'Ambrst' has to be struck out of his apparatus, sometimes the weight of his evidence has to be transferred to the other side. I hope it may be possible, after the appearance of Father Brewer's edition, to publish a recension of Ambrosiaster's Pauline text apart from the commentary.

COLLATIONS OF PAULINE QUOTATIONS IN CYPRIAN'S *TESTIMONIA*¹
AND AMBROSIASTER WITH THE LATIN OF *CODEx CLAROMONTANVS*.²

Ambrst = Ambrosiaster Commentaries as in Migne.

B = Codex Bodleianus 756 (s. xi) } quoted only when they give a different
Bo = Codex Bodleianus 689 (s. xii) } text from *Ambrst*.

vg = Clementine Vulgate of the New Testament, except in *Galatians*, where it is Dr P. Corssen's text (Berol. 1885).

rom = The Roman edition of Ambrose (1579), seldom cited.

Rom. i 25 f. = *Cyp* 122.

et coluerunt et seruierunt creaturae potius quam creatori qui est benedictus in saecula amen. Propterea tradidit illos deus in passionis ignominiae

relicto creatore <i>Cyp</i>	<i>om. qui.....amen Cyp</i>
propter quod <i>Cyp</i>	passiones <i>Cyp Ambrst vg</i>

Rom. ii 1 = *Cyp* 139.

Propterea inexcusabilis es o homo omnes qui iudicas In quo enim alterum iudicas te ipsum condemnas eadem enim agis qui iudicas

quare <i>Cyp</i>	quapropter <i>Ambrst</i>	sine causatione (<i>corr. 2 m. excusatione</i>) <i>Cyp</i>
<i>om. omnes qui iudicas Cyp</i>	omnis <i>Ambrst vg</i>	In quo— <i>alt. iudicas om. B</i>
iudicas alium <i>Cyp</i>	iudicas alterum <i>Ambrst vg</i>	quae <i>Cyp Ambrst vg</i>

¹ By Cyprian's *Testimonia* I mean the text offered by L (*codex Vindobonensis* 962, s. ix), of which Dr Sanday very kindly lent me a complete photograph. This has enabled me to give occasionally a more accurate report of its readings than that of Hartel, whose pages I add.

² I use Tischendorf's superb apograph (Lips. 1852), the use of which was granted to me by the Editor of this series, and later by Dr Sanday.

Rom. ii 3, 4, 5, 6 = *Cyp* 139, 147.

Existimas autem hoc o homo qui iudicas eos qui talia agunt et facies ea quia tu effugies iudicium dei an diuitias bonitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis ignorans quoniam benignitas dei ad paenitentiam te adducit secundum autem duritiam tuam et sine paenitentiam cor thesaurizasti tibi iram in die irae et reuelationis iusti iudicii dei qui reddet unicuique secundum opera eius

speras *Cyp* ergo *B* om. hoc *B* hoc o homo] tu *Cyp* eos] de iis (his *B* *Bo*) *Ambrst* talia] mala *Cyp* facies ea] eadem facis *Cyp* facis ea *Ambrst* *vg* facies ea (corr.) *B* quoniam *B* tu] ipse *Cyp* an *add* numquid *Cyp* opulentiam *Cyp* patientiae et longanimitatis] sustentiam et patientiam *Cyp* et longanimitatis] om. *B* contemnis] contestinis *errore* *Cyp* ignoras *B* *Bo* *vg* quoniam] quia *Cyp* bonitas *Cyp* *Ambrst* ad] in *Cyp* adducit *B* *vg* prouocat *Ambrst* secundum autem] tu autem secundum *Cyp* autem dur. *B*] dur. autem *Ambrst* sine paenitentiam cor] cor inpatientis (*errore pro* inpaenitens) *Cyp* inpaenitens cor *Ambrst* *vg* cor inpaenitens *B* thesaurizas *Cyp* *Ambrst* *vg* diem *Cyp* eius *B* *vg*] sua *Cyp* *Ambrst*

Rom. ii 12, 13 = *Cyp* 178, 177.

quicumque enim sine lege peccauerunt sine lege peribunt et quicumque in lege peccauerunt per lege iudicabuntur. Non (enim) auditores legis iusti sunt apud deum sed factores legis iustificabuntur

quicumque *bis*] quodquod *Cyp* om. enim *Cyp* sine lege *bis*] inique *Cyp* et ante peribunt *Ambrst*, om. *B* *Bo* *vg* peccauerint *B* lege] legem et *Cyp* legem *Ambrst* *vg* om. enim *Cyp* om. sunt *Cyp*

Rom. iii 8 = *Cyp* 178.

faciamus mala ut ueniant bona quorum damnatio iusta est

ut ueniant] dum ueniunt *Cyp* condemnatio *Cyp*

Rom. iii 23—4 = *Cyp* 94.

omnes enim peccauerunt et egent gloriam dei iustificati gratis per ipsius gratiam per redemptionem quae est in Christo Iesu

gloriam *B* claritate *Cyp* gloria *Ambrst* *vg* iustificantur autem dono ipsius et gratia *Cyp* iustificatis (corr.) *B* ip. gr.] gr. ip. *Ambrst* *vg* redemptione *Cyp*

Rom. v 2—5 = *Cyp* 119.

gloriamur in spe gloriae dei Non solum autem sed et gloriamur in tribulationibus scientes quod tribulatio patientiam operatur patientia autem probationem probatio autem spem spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis

claritatis *Cyp* filiorum *add. Ambrst* (non *B*) *vg* om. autem *B* pressuris *Cyp* *add.* nostris *Ambrst* quoniam *Cyp* quod (d in *ras.*) *B* pressura *Cyp* tolerantiam *Cyp* tolerantia *Cyp* prob. autem] prob. uero *Bo* dilectio *Cyp* infusa *Cyp* om. in *Cyp* uestris *B*

Rom. viii 16 f. = *Cyp* 132.

(quod) simus filii dei si autem filii et heredes haeredes autem dei coheredes autem Christi si ita compatimur ut et simul glorificemur

(quod) simus] sumus *Cyp* *Ambrst* *vg* filii *Cyp* *bis* *Ambrst* *bis* *vg* *bis* om. haeredes autem *Cyp* autem *alt.*] quidem *Ambrst* *vg* si ita] siquidem *Cyp* si tamen *Ambrst* *vg* compatimur *Bo* compatiamur *Cyp* *Ambrst* simul glorificemur] commagnificemur *Cyp* simul glorificemur *Ambrst*

Rom. viii 18 = *Cyp* 132.

indignae sunt passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis

non sunt condignae *Cyp* *Bo* *vg* non sint condignae *Ambrst* passionis *Cyp* superuenturam *Cyp* claritatem *Cyp* uobis *Cyp*

Rom. viii 24 f. = *Cyp* 151.

spe enim salui facti sumus spes autem que uidetur non est spes nam quod uidet quis quid sperat si autem quod non uidemus speramus per patientiam expectamus

enim om. *Cyp* salui facti] saluati (*ex* saluti) *Cyp* saluati *Ambrst* autem] enim *B* *Bo* quod enim *Cyp* si autem] sed si (si in *ras.* *Bo*) *Ambrst* patientiam expectamus] expectationem speramus *Cyp*

Rom. viii 35—37 = *Cyp* 133.

Quis ergo nos separauit a caritate Christi tribulatio an angustia persecutio an famis an nuditas an periculum an gladium sicuti scriptum est quia propter te morti adificimur tota die extimati sumus quasi oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eo qui dilexit nos

qui (corr.) *Cyp* *Bo* qui *B* om. ergo *Cyp* *Ambrst* separabit *Cyp* *Ambrst* *vg* ab agape *Cyp* (2m. s. l. dilectione) pressura *Cyp* om. an *pr.* *B* angustiae *Cyp* an ante persec. *Cyp* *Ambrst* famas *Cyp* *Ambrst* *vg* gladius *Cyp* *Ambrst* *vg* sicut *Cyp* *Ambrst* *vg* quoniam *Cyp* causa tui *Cyp* mor. *adf.*] occidimur *Cyp* morte (om. *Bo*) *adf.* (adificiuntur *B* afficiamur (corr.) *Bo*) *Ambrst* deputati *Cyp* aestimati *Ambrst* *vg* ut *Cyp* uelut *Ambrst* uictimae *Cyp* superuincimus *Cyp* pro *Cyp* eum *Ambrst* *vg* qui] quod *Cyp*

Rom. ix 3—5 = *Cyp* 70.

optabam enim anathema esse ipse ego a Christo pro fratribus meis qui sunt cognati secundum carnem qui sunt Israelitae quorum adoptio est filiorum et gloria et testamenta et legislatio et obsequium et promissa quorum patres et ex quibus Christus secundum carnem qui est super omnia deus benedictus in saecula amen

ego (*pro* enim) *Cyp* ego ipse a. esse *Ambrst vg* a. esse ego ipse *B* ipse ego a. esse *Bo om.* ego *Cyp a om.* (*add*) *Bo om.* meis *Cyp* cognatis meis qui sunt *Cyp* cognatis *Ambrst om.* est filiorum *Cyp* claritas *Cyp* testamentum *Cyp vg* legis latio et testamenta *Bo* legislatio] legis constitutio *Cyp B* famulatus *Cyp* promissiones *Cyp* saecula saeculorum *B om.* amen *Cyp*

Rom. xi 20 f. = *Cyp* 117.

noli altum sapere sed time si enim deus naturalibus ramis non pepercit ne forte nec tibi parcat

Rom. xi 33—36 = *Cyp* 155.

O altitudo diuitiarum en sapientiae scientiae dei quam incomprehensibilia iudicia eius et inuestigabilis uiae eius quis enim cognouit sensum dei aut quis consiliarius eius fuit aut quis prior dedit illi et retribuetur illi quoniam ex ipso et per ipsum et in ipsum omnia ipsi gloria in saecula amen

en sap. sci.] et sap. et sci. *Cyp* sap. et sci. *Ambrst vg* inexscrutabilia *Cyp* inscrutabilia *Ambrst (non Bo)* sunt *post* inxser. *Cyp post* inscr. *Ambrst post* incomp. *Bo vg* et inuestig. uiae eius] et cetera *Bo* et quam *Cyp* inuestigabiles *Cyp Ambrst vg* ipsius *Ambrst* eius *B vg* domini *Ambrst vg* (*pro* aut *post* fuit) uel *Cyp* eius] illi *Ambrst* eius *B Bo vg* fuit] *add.* et ostendit illi *Bo* illi *pr.*] ei *Cyp* reddetur *B Bo* illi] ei *Ambrst vg* ipsum *alt.*] ipso *Cyp Ambrst vg* sunt omnia *Cyp Ambrst vg* claritas *Cyp* in s. am.] *om.* *Ambrst* amen] saeculorum *Cyp*

Rom. xii 14 = *Cyp* 126.

benedicite et nolite maledicere

benedicentes et non maledicentes *Cyp*

Rom. xii 17 = *Cyp* 140.

nulli malum pro malo reddentes

nulli] non enim *Bo* nemini *Cyp Ambrst*

Rom. xii 19 = *Cyp* 180.

mih i uindictam ego retribuam dicit dominus

et ante ego *Ambrst* sine et *B Bo vg*

Rom. xii 21 = *Cyp* 140.

noli uinci a malo sed uince in bono malum

non *Cyp*

Rom. xiii 3 = *Cyp* 149.

uis autem non timere potestatem bonum fac et habebis laudem ex illa

om. autem *Cyp* bona *B* facito *Ambrst* ex] ab *Cyp* illa] ea *Cyp*

Rom. xiii 7—8 = *Cyp* 118.

reddite ergo omnibus deuita cui tributum tributum cui uectigal uectigal cui timorem timorem cui honorem honorem nemini quidquam debeatis nisi ut inuicem diligatis

om. ergo *Cyp* quae debentur *Cyp* debita *Ambrst vg*

Rom. xiv 4 = *Cyp* 139.

tu quis es qui iudices alienum seruum suo domino stat aut cadet stabit autem potens est enim deus statuere eum

qui *Cyp* iudicas *Cyp Ambrst vg* domino suo *Cyp vg* stat *Cyp B vg* aut stat *Ambrst* cadit *Cyp Ambrst vg* enim] autem *Bo* deus *om.* *B* eum] illum *Ambrst vg*

Rom. xiv 17 = *Cyp* 164.

non est enim regnum dei esca eet potus sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto

om. est *Bo* *om.* enim *Cyp* dei regnum *Bo* et *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. i 10 = *Cyp* 174.

Obsecro autem uos fratres per nomen Iesu Christi domini nostri ut id ipsum dicatis omnes et non sint in uobis scissurae sitis autem perfecti in eodem sensu et in eadem scientia

domini nostri Iesu Christi *Cyp Ambrst vg* dicatis] iudicatis *Cyp* scismata *Cyp Ambrst vg* perfecti] compositi *Cyp* scientia] sententia *Cyp vg*

1 Cor. i 17—24 = *Cyp* 169, 63.

non enim misit me Christus baptizare sed euangelizare non in sapientia uerbi ut non euacuetur crux Christi Verbum enim crucis pereuntibus stultitia

om. non enim *Cyp* *om.* baptizare sed *Cyp* adnuntiare *Cyp* sermonis sapientia *Cyp* ne inanis fiat *Cyp* pereuntibus] *add.* quidem *Ambrst vg* stultitia est his qui pereunt *Cyp*

est his autem qui salui fiunt uirtus dei est scriptum est enim perdam sapientiam sapientium et prudentiam prudentium reprobabo Ubi sapiens ubi scriba ubi conquisitor huius saeculi nonne stulta fecit deus sapientiam huius mundi nam quia in sapientia dei non cognouit mundum per sapientiam domini placuit deo per stultitiam praedicationis saluos facere credentes quoniam quidem Iudaei signa petunt et Graeci sapientiam quaerunt nos autem praedicamus Christum crucifixum Iudaeis quidem scandalum gentibus autem stultitiam ipsis autem uocatis Iudaeis et Graecis Christum dei uirtutem et dei sapientiam

saluantur *Cyp* ser. est enim *add.* in *Esaia Ambrst* et (*eras.*) ante prudentiam *Cyp* intellectum *Ambrst* saeculi huius *Cyp* infatuauit *Cyp* stultam fecit *Ambrst vg* nam quia] quoniam quidem *Cyp* nam quoniam *Ambrst* in (*eras.*) sapientiam *Cyp* mundus *Cyp Ambrst vg* domini] deum *Ambrst vg* complacuit *Cyp* saluare *Cyp* quidem] *om. Cyp Ambrst et vg* petunt] desiderant *Cyp* prudentiam *Cyp* autem] uero *Ambrst* et Gr.] atque gr. *Ambrst vg*

1 Cor. iii 1—3 = *Cyp* 115.

et ego fratres non potui loqui uobis quasi spiritalibus sed quasi carnalibus quasi paruolis in Christo lac uobis potum dedi et non escam nondum enim poteratis sed neque adhuc potestis adhuc enim estis carnales Cum enim sit inter uos aemulatio et contentio et dissensiones nonne carnalis estis et secundum hominem ambulatis

quidem *post* ego *Cyp* uobis loqui *Cyp Ambrst vg* infantibus *Cyp* lacte uos potaui *Cyp* *om. et Ambrst vg* cibo *Cyp* adhuc *pr.]* nunc *Cyp Ambrst vg* estis carnales *Cyp B Bo* carnales estis *Ambrst vg* ubi enim *Cyp* nam cum *B Bo* *om. sit Cyp Ambrst* in uobis *Cyp Ambrst* (*aem. in uobis Bo*) aemulatio *Cyp B Bo* aemulationes *Ambrst* contentio et dissensiones] contentiones sint *Ambrst* non *Cyp* (*m. 1*) carnales *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. iii 16 f. = *Cyp* 142.

Nescitis quia templum dei estis et spiritus dei habitat in uobis si quis templum dei uiolauerit disperdet illum deus

quis] qui *Cyp* uiolabit *Cyp* illum *Cyp B Bo vg* eum *Ambrst*

1 Cor. iii 18 f. = *Cyp* 170.

Nemo uos seducat banis uerbis si quis uidetur sapiens esse inter uos in hoc saeculo stultus fiat ut sit sapiens sapientia enim huius saeculi stultitia est apud deum scriptum est enim adpraehendam sapientes in astutia eorum

uos seducat] se decipiat *Cyp* se seducat *Ambrst vg* *om. uanis uerbis Cyp Ambrst vg* quis uidetur] qui putat *Cyp* sapiens] sapientem se *Cyp* in uobis *Cyp* in hoc saeculo] saeculo huic *Cyp* sit] fiat *Cyp* saeculi] mundi *Cyp Ambrst vg* adpraehendam] reprehendes *Cyp* reprehendens *Ambrst* ipso- rum *Cyp B Bo*

1 Cor. iv 7 = *Cyp* 116.

quid autem habes quod non accepisti quod si accepisti quid gloriaris quasi non acceperis

autem *B Bo vg* enim *Cyp Ambrst* acceperis *Cyp* si autem *Cyp Ambrst vg* accepisti* *Bo*

1 Cor. iv 20 = *Cyp* 177.

non enim in sermone est regnum dei sed in uirtute

nec *Ambrst* *om. enim Cyp*

1 Cor. v 7 f. = *Cyp* 125.

expurgate uetus fermentum ut sitis noua conspersio sicut estis azymi Etenim pascha nostrum immolatus est Christus itaque diem festum celebremus non in fermento uetere neque in fermento malitiae et nequitiae sed in azymis sinceritatis et ueritatis

nam et *Cyp* etenim *Cyp B Bo vg* *om. Ambrst* diem festum] festa *Cyp Ambrst* ueteri *Cyp Ambrst vg* nec *Ambrst*

1 Cor. vi 1 f. = *Cyp* 151.

Audet aliquis uestrum aduersus alterum negotium habent iudicari apud iniustos et non apud sanctos aut nescitis quia sancti de hoc mundo iudicabunt

audet *Cyp Ambrst vg* quisquam *Cyp* habens neg. *Ambrst vg* (*sed h. n. a. a. vg*) neg. habens *Cyp* disceptare *Cyp* iniustos *Ambrst vg* omnes (*exp. m. 2*) sanctos *Bo* *om. aut Cyp* ignoratis *Ambrst* quoniam *Ambrst vg* de hoc mundo *B Bo vg*] mundum *Cyp* hunc mundum *Ambrst*

1 Cor. vi 7—9 = *Cyp* 151.

quidem omnino delictum est uobis quia iudicia habetis inter uos quare non magis iniuriam patimini quare non magis fraudamini sed uos fraudatis et iniuriam facitis et hoc fratribus aut nescitis quoniam iniqui regnum dei non possidebunt

quidem] iam q. *Cyp Ambrst vg* omnino] in totum *Cyp* est uobis] in uobis est *Cyp Ambrst* (*i. u. o. d. B*) quod *Ambrst vg* inter uos] aduersus iniuicem *Cyp* patimini *Cyp B* accipitis *Ambrst vg* fraudem patimini *Cyp Bo vg* fraudamini *B* fraudem *Ambrst* fr. et ini. fac.] ini. fac. et fr. *Cyp Ambrst vg* fratres *Cyp* an *Ambrst vg* quia *Ambrst vg* iniusti *Cyp* consequuntur *Cyp*

1 Cor. vi 9—11 = *Cyp* 167.

neque impudici neque idoliseruientes neque adulteri neque molles neque masculorum concubitores neque fures neque auari neque ebriosi neque maledici neque rapaces regnum dei possidebunt Sed haec aliquando fuistis sed abluti estis sed sanctificati estis sed iustificati estis in nomine domini Iesu Christi et in spiritu dei nostri

fornicarii *Cyp Ambrst vg* idolis seruientes *Cyp Ambrst vg* neque masc. conc.] et neque idolis seruientes (n. i. s. *eras.*) neque masc. adpetitores *Cyp* n. a. n. f. *Bo* auari] fraudulenti *Cyp* raptores *Cyp* consequentur *Cyp* sed] et *Cyp Ambrst vg* haec *Cyp B Bo vg* hoc *Ambrst* aliquando] quidem (*corr.* quidam et deinde rursus *corr.* quidem) *Cyp* quidem *Ambrst* quidam *vg* domini *add.* nostri *Ambrst vg* om. in *Ambrst*

1 Cor. vi 15 ff. = *Cyp* 166.

nescitis quia corpora uestra membra Christi sunt tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis absit Aut nescitis quia qui se iungit meretrici unum corpus est erunt enim inquit duo in carne una qui autem se iungit domino unus spiritus est

quia *Cyp B Bo* quoniam *Ambrst vg* Christi sunt *Cyp B Bo* sunt Christi *Ambrst vg* tollam *Ambrst* tollens *B Bo* auferens *Cyp* om. ergo *Cyp* et ante faciam *Ambrst* (non *B Bo*) fornicariae *Cyp* om. absit *Cyp* an *Ambrst vg* om. qui *Cyp* se iungit] conglutinantur *Cyp* adhaeret *Ambrst* *vg* fornicariae *Cyp* est] sunt *Cyp* sit *B* fit *Ambrst* om. enim *Ambrst* om. inquit *Cyp* coniunxerint *Cyp* adhaeret *Ambrst vg* deo *B* sunt *Cyp*

1 Cor. vi 18 = *Cyp* 167.

Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est qui autem fornicatur in corpus suum peccat

delictum *Cyp*

1 Cor. vi 19 f. = *Cyp* 123.

non estis uestri empti enim estis praetio glorificate deum in corpore uestro

praetio] magno *Cyp* pretio magno *Ambrst vg* clarificate et portate *Cyp* *Ambrst* glorificate et portate *Bo vg* dominum *B*

1 Cor. vii 1—7 = *Cyp* 145.

bonum est homini mulierem non tangere propter fornicationes autem unusquisque suam uxorem habeat et unaqueque suum uirum habeat Uxori uir

tangere *Bo vg* contingere *Cyp B* p. fornicationes autem] tamen p. fornicationem *Ambrst* suam uxorem *B Bo vg* uxorem suam *Cyp Ambrst* uirum suum *Cyp*

debitum reddat similiter autem et uxor uiro mulier sui corporis potestatem non habet sed uir similiter autem et uir sui corporis potestatem non habet sed mulier nolite fraudare inuicem nisi forte ex consensu ad tempus ut uacetis orationi et iterum ad id ipsum ne uos temptet satanas propter intemperantiam uestram hoc autem dico secundum consilium non secundum imperium uolo autem omnes homines esse sicut et me ipsum sed unusquisque proprium habet donum a domino alius sic alius autem sic

om. autem *Cyp B* mulier] uxor *Cyp* sui corporis] corporis sui *Cyp* habet (*bis*) *Cyp B Bo vg* habeat (*bis*) *Ambrst* om. autem *Cyp Ambrst* corporis sui *Cyp* mulier] uxor *Cyp* fraudari (*corr.* m. 2) *Bo* om. forte *Cyp Ambrst* conuentione *Cyp* et ante ad *Cyp* iterum] *add.* reuertimini *Ambrst vg* temptet uos *Cyp vg* incontinentiam *Cyp vg* uestram om. *Cyp* autem om. *Cyp* consilium] ueniam *Cyp* indulgentiam *Ambrst vg* iussum *Cyp* uolebam *Ambrst* om. et *Ambrst vg* om. ipsum *Cyp* donum habet *Ambrst vg* carissima errore (*carisma*) *Cyp* a *B* ex *Ambrst vg* domino] deo *Cyp Ambrst vg* alius *pr.*] *add.* quidem *Ambrst vg* autem] uero *Ambrst vg*

1 Cor. vii 10 f. = *Cyp* 175.

His autem qui matrimonio iuncti sunt praecipio non ego sed dominus uxorem a uiro non discedere quodsi discesserit manere inuuptam aut uiro reconciliari et uir uxorem ne dimittat

his *Cyp B Bo* iis *Ambrst vg* qui m. i. sunt] quae nupserunt *Cyp* iuncti (*corr.* coniuuncti) *B* uincti *Bo* denuntio *Ambrst* (praecipio *B Bo vg*) discedere] separari *Cyp* quodsi] si autem *Cyp* recesserit *Cyp* uiro reconc.] reconc. uiro *Cyp* uiro suo reconc. *Ambrst vg* uir] uirum *Cyp Ambrst* ne demittat] non dimittere *Cyp Ambrst*

1 Cor. vii 29—31 = *Cyp* 123.

tempus breuiatum est relicuum est ut et qui habent uxores tanquam non habentes sint et qui flentes tanquam non flentes et qui gaudent tanquam non gaudentes et qui emunt tanquam non possidentes et qui utuntur hunc mundum tanquam non utantur praeterit enim habitus huius mundi

collectum *Cyp* et ante rel. (*om.* *B Bo*) *Ambrst* superest ergo *Cyp* ita sint ac si (*quasi* *Bo*) non habentes *Ambrst* tanquam *pr.*] quasi *Cyp Bo* flent *Cyp* *Ambrst vg* quasi *Cyp* quasi *Cyp* gaudentes] *add.* sint *Bo* quasi *Cyp* hoc mundo utuntur *Cyp* utuntur hoc saeculo *Ambrst* quasi *Cyp* non om. *B* praeterit *Cyp Ambrst vg* figura *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. vii 32—34 = *Cyp* 145.

qui sine uxore est sollicitus est quae sunt domini quomodo placeat domino qui autem cum uxore est cogitat quae sunt huius mundi quomodo placeat

qui—est] caeleps *Cyp* soll. est] cogitat *Cyp Ambrst* ea in *ras.* ante quae *Cyp* domini sunt *Ambrst vg* quomodo placeat domino om. *Ambrst* habent *B Bo* deo *Cyp B Bo vg* cum uxore est] matrimonium contraxit *Cyp* sollicitus est *Ambrst vg* post cogitat ea in *ras.* *Cyp* mundi huius *Cyp*

uxori diuisa est et mulier et uiro quae inuupta est cogitat quae sunt domini ut sit sancta et corpore et spiritu quae autem nupta est cogitat quae sunt mundi quomodo placeat uiro

diuisa—inuupta est] sic et mulier et uiro inuupta *Cyp om. et ante mulier Ambrst* uirgo *Ambrst* nam quae non est nupta *Ambrst* quae autem n. e. n. B q. autem inuupta e. *Bo* cogitat *add. ea in ras. Cyp* sollicita est de iis (his B *Bo*) *Ambrst* dom. sunt *Ambrst vg* et ante corp. *om. Bo* quae autem] nam quae B *Bo* quae uero *Ambrst* nupta est] nupsit *Cyp* cogitat *add. ea de his (ea s. l.) Cyp* mundi *add. huius Cyp Bo* huius mundi *Ambrst*

1 Cor. vii 39 f. = *Cyp* 166.

Mulier alligata est quanto tempore uiuit uir eius quodsi dormitionem uir eius acceperit liberata est cui uult nubat tantum in domino beatior autem est si sic permanserit

uxor B *Bo* uincta *Cyp Ambrst* *add. lege Ambrst (Bo 2 m. legi vg)* quanto tempore] quamdiu *Cyp Ambrst* quodsi] si autem *Cyp Ambrst* dormitionem] dormierit *Cyp rom vg* mortuus fuerit *Ambrst om. uir eius Cyp rom om. acceperit Cyp Ambrst vg* uult] uolet *Cyp* felicior *Cyp* est] erit *Cyp Ambrst vg* manserit *Cyp*

1 Cor. viii 2 = *Cyp* 139.

quodsi quis se existimat cognouisse aliquid nondum cognouit quemadmodum oporteat scire

quodsi] si *Cyp vg* se existimat] putat *Cyp* existimat se *Ambrst* cognouisse aliquid] scire aliquid *Cyp vg* aliquid scire *Ambrst* scire B *Bo* cognouit] scit *Cyp* scire *Cyp B Bo* eum scire *Ambrst vg*

1 Cor. viii 8 = *Cyp* 164.

esca autem nos non commendat deo neque enim si manducauerimus abundauimus neque enim si non manducauerimus egemus

esca] cibus *Cyp om. autem Cyp om. enim ambo Cyp* ederimus *Ambrst* abundabimus *Cyp Ambrst vg om. alt. enim Ambrst vg* mand. *alt.]* ederimus *Cyp Ambrst* egebimus *Cyp* deerit nobis *Ambrst*

1 Cor. ix 24 f. = *Cyp* 141.

Nescitis quoniam qui in stadio currunt omnes quidem currunt unus autem accipit brabium sic currite ut comprehendatis omnes autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant nos autem incorruptibilem

quia *Cyp* sed unus *Bo vg* autem] tamen *Cyp* palmam *Cyp Ambrst* occupetis *Cyp* omnes—abstinet] *om Cyp* omnis *Ambrst vg* et ante illi *Cyp Ambrst vg* incorruptibilem B incorruptam *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. x 1 = *Cyp* 42.

Nolo enim uos ignorare fratres quod patres nostri omnes sub nube erant

quia *Cyp Ambrst* fuerunt *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. x 12 f. = *Cyp* 139, 175.

Itaque qui te putant stare uideat ne cadat temptatio uos non adpraehendit nisi humana fidelis autem deus qui non patietur uos temptari super id quod non potestis sed faciet cum temptatione etiam prouentum ut possitis sustinere

itaque] et *Cyp* propterea et *Ambrst* putat se *Bo* te] se *Cyp Ambrst vg* putant] putat *Cyp Ambrst* adpraehendit] occupabit *Cyp* adprehendat *Ambrst vg* *om. qui Cyp* supra *Ambrst vg* super B *om. id Cyp Ambrst* quod *Bo vg* quam *Ambrst om. non Cyp Ambrst vg* sed] et *Cyp* prouentum] euadendi facultatem *Cyp* tolerare *Cyp Ambrst* subtinere B sustinere *Bo vg*

1 Cor. x 23 = *Cyp* 176.

Omnia licent sed non omnia expediunt omnia licent sed non omnia aedificant

licent (*bis*) *Cyp B Bo* mihi licent (*bis*) *Ambrst vg* non omnia *pr.]* omnia non *Bo*

1 Cor. xi 19 = *Cyp* 176.

oportet enim et haeresesse ut et probati manifesti fiant inter uos

om. enim Cyp haereses esse *Cyp Ambrst vg* ut et] ut ut *Cyp* probati] qui probati sunt *Ambrst vg* fiant] sint *Cyp* inter uos] in uobis *Cyp vg*

1 Cor. xi 27 = *Cyp* 176.

Itaque quicumque manducauerit panem aut biberit calicem domini indigne reus erit corporis et sanguinis domini

om. itaque Cyp ederit *Cyp Ambrst* panem *add. hunc Ambrst vg* indigne *Cyp B Bo vg* indigne domino *Ambrst*

1 Cor. xi 33 f. = *Cyp* 164.

conuenientes ad manducandum inuicem expectate si quis esurit domi manducet ut non ad iudicium conuenientis

cum conuenientis *Cyp Ambrst vg* ad *alt.] om. Cyp* in *Ambrst vg*

1 Cor. xiii 2—8 = *Cyp* 115.

et si habeam omnem fidem ita ut montes transferam caritatem autem non habeam nihil sum Et si in cibos diuiero omnem substantiam meam et tradidero corpus meum ut ardeam caritatem autem non habeam nihil prodest mihi Caritas patiens est benigna est caritas non aemulatur caritas non est perpera non inflatur non ambitiosa est non quaerit quae sua sunt non inritatur non cogitat malum non gaudet super iniquitatem congaudet autem ueritati omnia sufferit omnia credit omnia sperat omnia sustinet caritas numquam excidet

habuero *Cyp Ambrst vg* caritatem—sum *om. Ambrst* agapem *Cyp m1* (dilectionem *Cyp m2*) habere *Cyp m1* in cibos diuiero] erogauero *Ambrst om.* in *Cyp m2* add. pauperum post cibos *Cyp m2 vg* distribuero *Cyp vg* (sed d. i. c. *vg*) omnia mea *Cyp* add. si post et *Cyp Ambrst vg* caritatem—habeam *om. Ambrst* agapem *Cyp* prodest mihi] proficio *Cyp* mihi prodest *Ambrst vg* agape *Cyp* et sic constanter magna anima *corr. magnanima Cyp magnanima Ambrst* agape ante benigna *Cyp* benigna] iucunda *Ambrst* est *om. Bo 1m om.* caritas ante non est perp. *Ambrst vg* n. infl. n. perperam agit *Ambrst* agit perperam *Cyp vg* perperam agit *Ambrst* non ambitiosa—sua sunt *om. Cyp* est ambitiosa *B vg* super iniquitatem *Bo vg* in iniquitate *Ambrst* iniquitate *B* super iniustitiam *Cyp* conlaetatur *Cyp* in ueritate *Cyp* sufferit] diligit *Cyp* tolerat *Ambrst* o. sp. o. sust.] omnia sufferit omnia sperat *B Bo* sustinet *Cyp Ambrst vg* cadit *Ambrst sed B Bo* excidit *vg*

1 Cor. xiii 12 = *Cyp* 155.

Videmus nunc per speculum in aenigmate tunc autem faciem ad faciem nunc scio ex parte tunc autem cognoscam sicut ego cognotus sum

uero *Ambrst* faciem *pr.*] faciem (*m exp. et eras.*) *Cyp* facie *Ambrst vg* modo *Ambrst* uero *Ambrst (om. B)* cognosco *B* sicut ego] sicuti ego *Cyp* sicut et *Ambrst vg* cognitus *Cyp Ambrst vg*

1 Cor. xiv 34 f. = *Cyp* 152.

(missing in Claromontanus) but there is no gap between 33 and 36

1 Cor. xv 33 = *Cyp* 177.

corrumpunt mores bonos conloquia mala

mores bonos] ingenia bona *Cyp* conloquia mala] confabulationes pessime *Cyp*

1 Cor. xv 36 = *Cyp* 159.

insipiens tu quod seminas non uiuificatur nisi prius moriatur

stulte *Cyp Ambrst* quod tu *Bo* si non *Cyp om.* prius *Cyp B* mortuum fuerit *Cyp*

1 Cor. xv 41—44 = *Cyp* 159.

stella enim stellae differet in caritate Ita et resurrectio mortuorum seminatur in corruptionem surgit in incorruptionem seminatur in contumeliam surgit in gloria seminatur in infirmitate surgit in uirtute seminatur corpus animale surgit corpus spiritale

om. enim Cyp differt a stella *Bo* stellae] a (ab) stella *Cyp Ambrst vg* differt *Cyp Ambrst vg* claritate *Cyp Ambrst vg* sic *Cyp vg* erit et *Ambrst* post seminatur *pr. add.* corpus *Cyp* corruptione *Cyp vg* corruptela *Ambrst* surgit *pr.*] resurget *ex* resurgit *Cyp* surget *Ambrst vg* in incorruptionem] sine corruptela *Cyp* in incorruptelam *B (-a Ambrst)* contumeliam] ignominia *Cyp* *Ambrst* surgit *alt.*] resurget *ex* resurgit *Cyp* resurget *vg Ambrst* gloriam *B Bo* surgit *tert.*] resurgit *Cyp* surget *Ambrst vg* seminatur *ult.*] semina (*corr. m 2*) *Bo* surgit *ult.*] resurget *ex* resurgit *Cyp* surget *Ambrst vg* corpus *ult.*] *om. Cyp*

1 Cor. xv 47—49 = *Cyp* 75, 123.

Primus homo de terra terrenus secundus homo de caelo qualis terrenus talis et terreni et qualis caelestis talis et caelestis sicut portauimus imaginem terrestris portemus et imaginem caelestis

terrae limo *Cyp om.* terrenus *Cyp* post caelo *add.* caelestis *Ambrst vg* ille e limo *Cyp* tales *Ambrst vg* qui de limo *Cyp* tales *Cyp Ambrst vg* caelestes *Cyp Ambrst vg* quo modo *Cyp* igitur sicut *Ambrst vg* portamus *B* eius qui de limo est *Cyp* illius terreni (*t. i. Bo*) *Ambrst* eius qui de caelo est *Cyp* huius caelestis *Ambrst*

1 Cor. xv 53—55 = *Cyp* 159.

oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem et mortale hoc induere immortalitatem [Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptalitem et mortale hoc induere immortalitatem] tunc fiet sermo qui scriptus est absorta est mors in uictoria ubi est mors stimulus tuus ubi est mors uictoria tua

corruptiuum istud *Cyp* incorruptibile *B om. (?)* hoc *B* incorruptelam *B Bo* cum autem—inmortalitatem *om. Cyp* corruptibile—et *om. Ambrst vg* induerit *Ambrst vg* sermo qui scriptus] uerbum quod scriptum *Cyp* absumpta *Cyp* uictoria] contentionem *Cyp* uictoriam *B* stimulus tuus *B Bo* aculeus tuus *Cyp* uictoria tua *Ambrst vg* uictoria tua *B Bo* contentio tua *Cyp* stimulus tuus *Ambrst vg*

2 Cor. iii 14—16 = *Cyp* 42.

obtunsi sunt sensus eorum usque in hodiernum diem id ipsum uelamen in lectione ueteris testamenti manet dum non rebelatur quoniam in Christo

hunc *Cyp* hoc eodem uelamento *Cyp* hoc (id *B Bo vg*) i. u. *Ambrst vg* manente *Cyp* quod non *Cyp* et nondum *B* reuelatur *Cyp Ambrst* quia *Cyp* *Ambrst*

aboletur Sed usque in hodiernum cum legitur Moyses uelamen est positum super cor eorum cum autem conuersus fuerit ad deum auferetur uelamen

euacuatur *Cyp Ambrst vg* et *Cyp* add. diem *Ambrst vg* si quando *Cyp* Moses *Cyp* uelamentum *Cyp* om. positum *Cyp B Bo* supra *Ambrst* mox *Cyp* es *Cyp* dominum *Cyp Ambrst (B ex deum) vg* auferetur *Cyp* uelamentum *Cyp*

2 Cor. v 10 = *Cyp* 96, 157.

(nam) omnes uos manifestari oportet ante tribuna Christi ut ferat unusquisque propria corporis secundum quod gessit siue bonum siue malum

o. enim *Ambrst vg* nos *Cyp Ambrst vg* tribunal *Cyp Ambrst vg* ut unusq. (ex unusq. ut) recipiat *B* reportet *Cyp* recipiat *Ambrst* sui corporis propria *Cyp* secundum quod] secundum quae *Cyp* prout *Ambrst vg* egit *Cyp* bona *Cyp Ambrst* mala *Cyp Ambrst*

2 Cor. vi 14 = *Cyp* 166.

nolite iugum ducere cum infidelibus Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate aut quae societas lucis ad tenebras

iugum ducere] coniungi *Cyp* enim] autem *Cyp* partic. add. est *Cyp* cum iniquitate] et iniquitati *Cyp B Bo* societas] communio est *Cyp* lucis] lumini *Cyp Ambrst* luminis *B* luci *Bo* ad tenebras *Bo vg* cum tenebris *Ambrst*

2 Cor. viii 12 f. = *Cyp* 114.

(Nam) si promptus animus est secundum quod habet acceptus est non secundum quod non habet non enim ut aliis sit remissio uobis tribulatio

si enim *Ambrst vg* uoluntas prompta *Cyp Ambrst vg* quod habet] quodcumque habuerit *Cyp* facultatem (uoluntatem *B Bo*) *Ambrst* acceptabile *Cyp* acceptabilis *Ambrst* habuerit *Cyp* habeat *Bo* non enim] neque *Cyp* sit remissio] refrigerium *Cyp* refrigerium (refugium *Bo*) sit *Ambrst* tribulatio] pressura sit *Cyp* autem angustia *Ambrst*

2 Cor. viii 14 f. = *Cyp* 113.

uestra abundantia ad illorum inopia ut et illorum abundantia sit ad uestram inopiam ut fiat aequalitas sicut scriptum est qui multum non abundauit et qui modicum non minorauit

om. ad *Cyp vg* inopiam suppleat *Cyp vg* inopiam *Ambrst* om. ut *Ambrst* s. a. u. i. u. f.] uestrae inopiae sit supplementum (*vg*) et sit *Cyp* fiat ad uestram inopiam ut fiat *Ambrst* ut fiat *vg* aequitas *B Bo (B a. f.)* add. habuit multum post multum (*alt. multum eras.*) *Cyp* add. habuit post multum *Ambrst* indiguit *Cyp*

2 Cor. ix 6—7 = *Cyp* 113.

qui seminat parce parce et metet et qui seminat in benedictione de benedictione et metet unusquisque sicut proposuit corde non ex tristitia aut necessitate hilarem enim datorem dicit deus

parce seminat *Cyp Ambrst vg* et q. s. i. b.] q. autem i. b. s. *Ambrst* benedictione *pr.]* benedictionem *Cyp* om. de *Cyp* in habent *B Bo* et ante metet *om. Bo* autem add. post unusquisque *Cyp* sicut corde proposuit *Cyp* secundum propositum cordis (cor *Bo*) *Ambrst* add. quasi post non *Cyp* aut] uel ex *Cyp* aut ex *B Bo vg* diligit *Cyp Ambrst vg*

2 Cor. ix 10—11 = *Cyp* 113.

Qui autem subministrat semen seminanti et panem in escam subministrat et multiplicabit semen uestrum et augebit nascentia iustitiae uestrae in omnibus locupletati

om. autem *Cyp* administrat *Cyp vg* semen * * * (m in ras.) *Bo* seminanti (ex seminantis) *Cyp* ad edendum *Cyp Ambrst* ad manducandum *Bo vg* praestabit *Cyp Bo vg* ministrabit *Ambrst* seminationem uestram *Cyp* amplificabit *Ambrst* nascentia] incrementa frugum *Cyp Bo vg* fructum *Ambrst* ut i. o. locupletemini *Cyp Ambrst*

2 Cor. ix 12 = *Cyp* 113.

ministratio officii huius non solum replens ea quae desunt sanctis sed et abundat per multarum gratiarum actionem deo

administratio *Cyp* ministerium *Ambrst¹ rom vg* huius officii *Cyp vg* solum *om. Bo* tantum *Cyp* suppleuit *Cyp* subplet *Ambrst vg* sanctis desunt *Cyp* habundauit *Cyp* abundabit *Ambrst* multam *Cyp* multorum *Ambrst* multarum *B Bo* actiones *Ambrst (non B Bo) vg* in deum *Cyp* in deo *Ambrst*

2 Cor. xii 7—9 = *Cyp* 119.

datus est mihi stimulus carnis angelus satanae ut me colaphizet propter hoc dominum ter rogavi ut discederet a me et dixit mihi sufficit tibi gratia mea nam uirtus in infirmitate perficitur

add. meae post carnis *Cyp Bo vg* qui *Cyp B vg* add. ut non extollar *Cyp* ne extollar *Ambrst* post colaphizet quod *Cyp Bo vg* ter dominum *Cyp Ambrst* *vg* ait *Ambrst* dixit *B Bo vg*

Gal. i 10 = *Cyp* 156.

si adhuc hominibus placere Christi seruus non essem

om. adhuc *Cyp* add. uellem post placere *Cyp* placerem *Ambrst vg* seruus Christi *Ambrst* Christi seruus *B Bo vg*

¹ Printed text *mysterium*. The two words are very often confused in MSS (*misterium* and *misterium*).

Gal. iii 6—9 = *Cyp* 43.

Abraham credidit deo et reputatum est ei ad iustitiam cognoscite ergo quia qui ex fide sunt hi sunt filii Abrahae prouidens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus pronuntiauit Abrahae quia benedicuntur omnes gentes igitur qui ex fide sunt benedicentur cum fideli Abraham

credidit Abraham *Ambrst* reputatum *Bo vg* deputatum *Cyp* aestimatum *Ambrst* in *ex* ad *Cyp* cognoscitis *Cyp Ambrst om. pr. sunt B Bo hii Cyp Bo ii vg filii Cyp Ambrst vg* praeunntiauit *Cyp Ambrst vg* benedicentur *Cyp Ambrst vg* et post in illo *Cyp* in te *Ambrst vg* ergo *Ambrst om. sunt B Bo* benedicti sunt *Cyp* benedicuntur *Ambrst* benedicentur *B Bo vg* ex *Ambrst* cum *B Bo rom vg*

Gal. iv 4 = *Cyp* 73.

postquam uero uero uenit plenitudo temporum misit deus filium suum factum ex muliere

at ubi *Cyp Ambrst vg* adubi (at ubi) autem *B Bo¹ om. uero uero Cyp Ambrst vg* adinpletio *Cyp* temporis *Cyp Ambrst (s in ras. Bo) vg* factum *Ambrst vg* natum *Cyp* natum (na m2 in ras, quae add. s. l. factum) *B* de *Cyp*

Gal. v 14 f. = *Cyp* 115.

diges proximum tuum sicut te ipsum quodsim mordetis et inaccusatis inuicem uidete ne consummamini² ab inuicem

diliges *Cyp Ambrst vg* tamquam *Cyp om. ipsum Cyp* si autem *Cyp* quod (quod * *Bo*) si *Ambrst vg* m. inuicem *Ambrst* inuicem m. *vg* incusatis *Cyp* criminatis *Ambrst om. inuicem Ambrst vg* ab inu. cons. *Ambrst vg* consumamini *Cyp Ambrst (exc. B) vg* inuice *Cyp*

Gal. v 17 = *Cyp* 167.

nam caro concupiscit aduersus spiritum spiritus autem aduersus carnem haec enim inuicem aduersantur ut non quaecumque uultis ista faciatis

om. nam Cyp nam caro] caro uero *B* spiritus autem *Bo vg*] et spiritus *Cyp* spiritus uero *Ambrst* inuicem *Bo* inuicem sibi *B* sibi inuicem *Ambrst vg* aduersantur *add. sibi Cyp* quaecumque] quae *Cyp* ea quae *Ambrst* ista] ipsa *Cyp om. Ambrst*

Gal. v 19—24 = *Cyp* 167.

Manifesta autem sunt opera carnis quae sunt adulteria fornicationis immunditia inpudicitia idololatrocinia beneficia inimicitiae contentiones aemulationis

autem sunt *Bo* sunt autem *Ambrst vg om. autem B* opera] facta *Cyp* adulterium *Ambrst* fornicationes *Cyp* fornicatio *Ambrst vg* immunditiae *Cyp* impuritas *Ambrst* inpud.] spurcitiae *Cyp* obscenitas *Ambrst* idolatria *Cyp Ambrst* ueneficia *Cyp et add. homicidia Cyp* ueneficia *Ambrst vg* aemulationes *Cyp vg* simulationes *Ambrst*

¹ See above, chap. III, p. 71.

² This confusion with *consumo* is frequent in MSS.

irae inritationes dissensiones haeresis inuidiae homicidiae ebrietatis comisationes et similia his quae praedico uobis sicut et praedixi quia qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Fructus autem spiritus est caritas gaudium pax patientia bonitas mansuetudo fides lenitas continentia castitatis aduersus huiusmodi non est lex qui autem Christi carnem crucifixerunt cum passionibus et concupiscentiis

irae] animositas *Cyp* inrit.] prouocationes similtates *Cyp* similtates *Ambrst* haereses *Ambrst om. homicidiae Cyp B Bo* habet homicidia *Ambrst vg* ebrietates *Cyp Ambrst vg* ebrietas *B* commemorationes *B* et] *add. quae sunt Ambrst* his similia *Cyp Ambrst vg* quae—quia *om. Cyp* et *om. Bo vg* quia] quod hi (hii *Bo*) *Ambrst* ut *supra sed* consequentur *vg* regni dei *Ambrst* hereditatem non consequentur *Ambrst* uero *Ambrst* caritas] agape *Cyp* patientia] magnanimitas *Cyp* longanimitas *Ambrst vg* benignitas *Ambrst vg* mans. fid.] fid. mans. *Cyp* spes *Ambrst om. lenitas Cyp* castitatis] castitas *Cyp* castitas bonitas *Ambrst* aduersus—lex *om. Cyp* autem] enim *Cyp* Christi] sunt Christi *Cyp Ambrst vg* Christi sunt *B* carnem] *add. suam Ambrst vg* passionibus] uitiiis *Cyp Ambrst vg*

Gal. vi 1 f. = *Cyp* 120.

considerans unusquisque seipsum ne et ipse temptetur Alter alterius honera portate et sic impleuitis legem Christi

in contemplatione habentes *Cyp om. unusquisque Ambrst vg om. seipsum Cyp* temet (te *Bo vg*) ipsum *Ambrst* ipse temptetur] uos temptemini *Cyp* tu tempteris *Ambrst vg* alter alterius] alterutrum *Cyp* inuicem *Ambrst* honera *Bo* onera *Cyp, Ambrst (add. uestra), vg* sustinete *Cyp* adimplebitis *Cyp vg* implebitis *Ambrst*

Gal. vi 14 = *Cyp* 124.

mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo.

autem *Bo vg* uero *Ambrst* crucem *Cyp om. nostri Iesu Christi B*

Eph. ii 17 f. = *Cyp* 94.

et ueniens euangelizauit pacem uobis qui longe et pacem his qui iuxta quia per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad patrem

cum uenisset *Cyp* adnuntiauit *Cyp* euangelizauit *Ambrst vg* uobis pacem *Cyp* his *B Bo* hiis *Cyp* iis *Ambrst vg om. qui Cyp* prope *Cyp vg om. accessum Cyp* utrique *Ambrst*

Eph. iv 22—24 = *Cyp* 124.

deponere uos secundum priorem conuersationem ueterem hominem eum qui corrumpitur secundum concupiscentiam seductionis renouamini autem spiritu

exponite priores conuersationes ueterem hominem *Cyp* ut exponatis (deponatis *Ambrst*) s. p. c. u. h. *B Bo om. eum Cyp Ambrst vg* concupiscentias *Cyp* desideria *Ambrst vg* deceptionis *Cyp* erroris *Ambrst vg* innouamini *Cyp*

sensus uestri et induite nouum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate et ueritate

sensu (spiritu *rom vg*) mentis uestrae *Ambrst vg* induimini *Ambrst* hominem] *add.* eum *Cyp* constitutus *Cyp om.* est *Bo* in iust. et sanct. et uer.] in uer. et iust. *Ambrst* in iust. et uer. *Bo* et (*ante sanct.*) *om. Cyp*

Eph. iv 26 = *Cyp* 120.

irascimini et nolite peccare sol¹ non occidat super iracundiam uestram delinquere *Cyp*

Eph. iv 29—31 = *Cyp* 126, 120.

omnis sermo malus ex ore uestro non procedat sed si quis bonus ad aedificationem fidei ut det gratiam audientibus et nolite contristare sanctum spiritum dei in quo signati estis in diem redemptionis omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollatur a uobis

de *Cyp Ambrst* prodeat *Cyp om.* si quis *Cyp* et non citat *Cyp* contristari *B Bo*² spiritum sanctum *Cyp Ambrst vg* auferantur *Cyp* auferatur *Ambrst*

Eph. v 3 f. = *Cyp* 150.

nec nominetur in uobis sicut decet sanctos aut turpitudine aut stultiloquium aut scurrilitas quae ad rem non pertinet

stultiloquium (*corr. ex stultol.*) et scurrilitas (*sic B*) quae ad rem non pertinent ne nominentur quidem in uobis *Cyp* ut supra *exc.* inter uos (in uobis *Bo vg*) et pertinent (pertinet *B Bo vg*) *Ambrst* turpitudine] turpido *B*

Eph. vi 1—6 = *Cyp* 170, 171.

Fili obaudite parentibus uestris hoc enim est iustum honora patrem tuum et matrem Quod est mandatum primum in promissione et bene tibi sit et eris longae uitae super terram Et patres nolite ad iracundiam prouocare filios uestros sed et nutrite eos in disciplinam et correptionem domini Serui

fili *Cyp Ambrst vg* obsequentes estote *Cyp* obedite *Bo vg* uestris] *add.* in domino *Ambrst (non B Bo) vg* iustum est *Ambrst vg* promissionis *Ambrst* et ante bene] ut *Cyp B Bo vg* ut et *Ambrst* sit tibi *Cyp Ambrst vg* eris] sis *Cyp Ambrst vg* longae uitae] longae uos ante patres *Ambrst (non B Bo) vg* ad] in *Cyp* prouocare] mittere *Cyp om.* et ante nutrite *Cyp Ambrst vg* educate *Ambrst vg* illos *Ambrst vg* disciplina *Cyp Ambrst vg* correctione *Cyp* correptione *Ambrst vg*

¹ My copy of Migne xvii (1879) has *sed.* There must be over a thousand misprints in this reprint. What is said of the three preceding volumes (see Jülicher in *Theologische Literaturzeitung* xxviii (1903) 102 f.) is equally true of this.

² *Contristari* (depon.) is hitherto unexampled.

obaudite dominis carnalibus cum timore et tremore in simplicitate cordis uestris sicut Christo non ad oculum seruientes quasi hominibus placentes sed ut serui Christi

oboedite *Cyp Ambrst vg* timore] metu *Cyp* uestri *Cyp Ambrst vg* homini *Cyp* sicut] sicut et *Bo* sed *om. Bo* ut serui Christi *om. B Bo* ut] quasi *Cyp*

Eph. vi 9 = *Cyp* 171.

Et domini eadem facite ad illos remittentes minas scientes quia et uestrum ipsorum dominus est in caelis et personarum acceptio non est apud deum

uos post et *Cyp Ambrst vg* eos *Cyp* laxantes *Cyp* dimittentes *B Bo* iracundiam *Cyp* quod *Ambrst* uester *Ambrst* et ante ipsorum *Cyp B Bo* (illorum *Ambrst*) exceptio personarum *Cyp* non est acceptio *Ambrst* apud deum] in illo *Cyp* apud eum *Ambrst* (apud deum *B Bo*) *vg*

Eph. vi 12—17 = *Cyp* 183.

quia non est uobis colluctatio (*sic*) aduersus sanguinem et carnem sed contra potestates contra huius mundi rectores tenebrarum harum contra spiritalia nequitiae in caelestibus Propterea accipite arma dei ut possitis resistere in die malo et omnibus operis stetis praecincti lumbos uestros in ueritate induentes lorica m iustitiae et calciati pedes in praeparationem euangelii pacis in omnibus adsumentes scutum fidei in quo possitis omnia iacula nequissimi candentia extinguere et galeam salutaris et gladium spiritus quod est uerbum dei

om. quia *Cyp* quoniam *Ambrst vg* nobis *Cyp vg* colluctatio *Cyp Bo* (inluctatio *B* lucta *Ambrst rom, unde nescio*) *vg* carnem et sanguinem *Cyp Ambrst vg* contra] aduersus *Cyp Ambrst vg* potestates] principatus *Ambrst* principes *Bo vg* contra (*alt.*)—contra] et principes h. m. et har. t. ad *Cyp* et potestates h. m. aduersus (*om. B Bo* aduersus) t. h. rectores aduersus *Ambrst* spiritalis *Cyp* ante in hab. quae sunt *Ambrst (om. B Bo)* propterea] propter hoc *Cyp* ideo *Ambrst* accipite] induite *Cyp* tota ante arma *Cyp* uniuersitatem armorum *Ambrst om.* dei *Cyp Ambrst om.* in die *B Bo* malo] nequissimo *Cyp* et omn. op. st.] ut cum omnia perfeceritis *Cyp* et in omnibus perfecti stare *Ambrst vg* p. l. u. i. u. *om. Cyp* succincti *Ambrst vg* ueritate *Cyp B Bo rom vg* caritate *Ambrst* et induti *Ambrst vg* iustitiae] fidei *B* praeparationem *B Bo* praeparatione *Cyp Ambrst vg* in] super his *Ambrst* poteritis *Ambrst* i. n. candentia] ignita i. n. *Cyp* tela maligni (nequissimi *Bo*) ignita *Ambrst* saluationis *Cyp* salutis *Ambrst vg* post salutis *Ambrst* accipite (*non B Bo*) spiritus] sps (*s. alt. in ras.*) *Cyp* quod] qui *Cyp B* sermo *Cyp*

[Col. follows Eph. in Claromontanus, then Phil. follows Col.]

Phil. ii 6—11 = *Cyp* 79, 149.

qui cum in forma dei constitutus non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudine hominum factus et habitu adinuentus ut homo humiliavit se ipsum factus obaudiens usque ad mortem mortem autem crucis propter quod et deus illum exaltauit et donauit illi nomen super omne nomen ut in nomine Iesu omne genu flectat celestium (*sic*) et terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quoniam dominus Iesus Christus in gloriam dei patris

om. cum Cyp figura Cyp constitutus] esset Ambrst vg aequalem Bo vg parem Ambrst semetipsum] se Cyp (149) inaniuit Cyp (149) similitudinem Ambrst vg hominis Cyp inuentus Cyp B Bo vg repertus Ambrst om. ut (s. l. add. 79) Cyp semet Ambrst om. ipsum Cyp oboediens Ambrst vg et om. Cyp (149) ill. exal.] exal. ill. Cyp vg superexal. ill. B ill. superexal. Bo superexal. cum Ambrst illi Cyp B Bo vg ei Ambrst ut sit . . ante super (. . fuit au, et su sunt in ras. 79) Cyp quod est super Ambrst vg omne genu flectat] omnes genu curuent Cyp omne g. flectatur Ambrst vg om. et ante terr. Ambrst vg quia Cyp Ambrst vg om. Christus Cyp B gloriam] gloria est Cyp Ambrst vg

Phil. ii 14 f. = *Cyp* 127.

(v. 13 prout placet) Omnia facite sine murmurationibus et detractationibus et sitis sine crimine et sincere filii dei immaculati

pro bona uoluntate Ambrst vg omnia] add. autem pro delectatione Cyp detract.] reputationibus Cyp haesitationibus Ambrst vg ut Cyp Ambrst vg sine quaerella Cyp vg inreprehensibiles Ambrst om. sincere Cyp simplices Ambrst vg immaculati filii dei Cyp sicut filii d. inm. Ambrst

Phil. ii 15 = *Cyp* 141.

lucetis sicut luminaria in hoc mundo

lucete Cyp om. hoc Cyp Ambrst vg

Phil. ii 21 = *Cyp* 124.

omnes enim sua querunt non quae Iesu Christi

nam omnes Ambrst om. enim Cyp quae sua sunt Ambrst vg add. et ante non Cyp post quae add. sunt Cyp vg om. Iesu Cyp

Phil. iii 19—21 = *Cyp* 124.

quorum finis est interitus quorum deus uenter est et gloria in confessione

est pr. om. Bo est uenter Cyp gloria eorum Bo confusionem Cyp pudendis¹ Ambrst confusione B Bo vg

¹ So the Roman edition rightly, as is shown by the comment, and also by the fact that the text is twice elsewhere quoted with *pudendis* (in Rom. ii 29; in Tit. i 11); Migne has *confusione* here.

ipsorum qui terrena sapiunt nostra enim conuersatio in caelis constituta est unde et saluatorem expectamus dominum Iesum Christum qui transfigurauit corpus humilitatis nostrae conformatum corporis gloriae suae

ipsorum om. Bo eorum Cyp Ambrst (in Rom. ii 29, Tit. i 11) illorum Ambrst autem Cyp Ambrst vg om. constituta Cyp Ambrst vg om. et B Bo dominum add. nostrum Ambrst vg transformauit Cyp transfigurabit Ambrst conforme Ambrst corpori Cyp Ambrst vg claritatis Cyp vg

Col. i 15 = *Cyp* 63.

qui est imago dei inuisibilis primogenitus omnis creaturae

dei inu. Cyp B Bo vg inu. dei Ambrst et post inuis. Cyp totius Cyp uniuersae Ambrst

Col. i 18 = *Cyp* 63.

primogenitus ex mortuis ut sit in omnibus ipse primatum tenens

a Cyp fieret Cyp fiat Ambrst

Col. ii 11 = *Cyp* 45.

circumcisi estis circumcisione non manu facta in expoliatione corporis carnis in circumcisione Christi

expoliationem Cyp Ambrst spoliatione B Bo om. corporis Cyp add. sed post carnis Cyp vg

Col. ii 20 = *Cyp* 124.

Si mortui estis cum Christo ab elementis mundi quare tanquam uiuentes in hoc mundo decernitis

si ergo Ambrst (non B Bo) vg essetis Bo elementis] add. huius Cyp Ambrst vg quid Cyp B Bo quid adhuc Ambrst vg tanquam Cyp B Bo vg uelut Ambrst om. hoc Cyp vg decernitis] uana sectamini Cyp

Col. iii 1—4 = *Cyp* 124.

Si ergo consurrexistis cum Christo quae susum sunt quaerite ubi Christus est ad dextram di (*sic*) sedens quae susu sunt sapite non quae in terram mortui enim estis et uita uestra absconsa est cum Christo in deo cum Christus apparuerit uita uestra tunc et uos cum illo apparebitis in gloria

om. ergo Cyp enim Ambrst conresurrexistis B Bo om. cum Cyp in dextera Cyp vg ad dextram Ambrst dei Cyp Ambrst vg sursum s. Cyp Bo vg s. sursum Ambrst ea ante quae Ambrst in terram] terrena sunt Cyp super terram Ambrst vg abscondita Cyp Ambrst vg cum Christus] cum autem Christus Cyp apparebitis cum illo (ipso B Bo vg) Ambrst vg om. cum illo Cyp

Col. iv 2 = *Cyp* 184.

Orationi instate uigilantes in ea

instate orationi Cyp illa Ambrst

1 Th. iv 6 = *Cyp* 175.

ut ne quis supergrediatur et circumueniat in negotio fratrem suum quia uindex est dominus de omnibus his

ut *om. Cyp* ne quis] non *Cyp om. supergrediatur et Cyp et] neque Ambrst vg* circumuenire *Cyp* quoniam *Ambrst vg* uindex] ultor *Cyp dominus] deus Cyp* omnibus his] his omnibus *Cyp Ambrst vg*

1 Th. iv 12 f. = *Cyp* 159.

Nolumus autem uos ignorare fratres de dormientibus ut non contristemini sicut et ceteri qui non habent spem Si enim credimus quia Iesus mortuus est et surrexit sic et deus eos qui dormierunt per Iesum adducet cum eo

ignorare uos *Cyp* iis (his *B Bo*) qui dormiunt *Ambrst* ut non] ne *Cyp Ambrst* spem non habent *Ambrst vg* Nam si *Ambrst* quod *Ambrst vg* resurrexit *Cyp Ambrst vg* illos *Ambrst* per Iesum] in Iesu *Cyp*

1 Th. v 2 f. = *Cyp* 175.

dies domini sicut fur in nocte ita ueniet cum dixerint pax et munitio tunc subitaneus illis apparebit interitus

ut *Ambrst om. in Cyp Ambrst* noctu *Ambrst* sic *Ambrst* adueniet *Cyp* cum enim *Ambrst (non B Bo) vg* dicit *B* munitio] firmitas *Cyp B Bo rom* securitas *Ambrst vg* sub. ill.] ill. repentinus *Cyp* repentinus eis (illis *B Bo*) *Ambrst vg* adueniet *Cyp* superueniet *Ambrst vg*

2 Th. iii 6 = *Cyp* 169.

Praecipimus autem uobis fratres in nomine domini Iesu Christi ut subtrahatis uos ab omni fratre inquiete ambulante et non secundum rationem quam acceperunt a nobis

denuntiamus *Ambrst vg om. fratres Cyp* domini *add. nostri Ambrst vg* ut *om. Ambrst* subtr. uos] discedatis *Cyp* secerni (secernere *Bo*) uos *Ambrst* omnibus fratribus *Cyp* inquiete ambulante] ambulantis inordinate *Cyp* intemperanter ambulante *Ambrst* traditionem *Cyp Ambrst vg* acceperunt *Cyp B Bo vg* accepistis *Ambrst*

1 Tim. ii 9—14 = *Cyp* 148, 152.

similiter et mulieres in habitu ornatu cum pudore et sobrietate ornantes se non ornaturis capillorum et auro aut margaritas (*sic*) aut uestitu praetioso sed

similiter et] sint *Cyp* mulieres *add. uestrae Cyp om. in habitu ornatu Cyp* ordinato (di *exp. Bo*) *Ambrst* ornato *vg* pudore] uerecundia *Cyp Ambrst vg* sobrietate] pudicitia *Cyp Ambrst* * * pudicitia *B* ornantes] componentes *Cyp* semet ipsas *Ambrst* ornaturis capillorum] in tortis (*sic Hartelius sed fortasse* intortis) crinibus *Cyp vg* tortis crinibus *Ambrst* et...aut] neque...neque *Cyp* aut...aut *Ambrst vg* margaritis *Cyp Ambrst vg* ueste *Cyp Ambrst vg* pretiosa *Cyp Ambrst vg*

quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona Mulier in silentio discat cum omni obsequio docere autem mulierem non permitto neque dominari supra uirum sed esse in silentio Adam enim primus formatus est deinde Eua et Adam non est seductus sed mulier seducta in praeuariatione fuit

quod] ut *Cyp* profitentes *Ambrst* pietatem] castitatem *Cyp* opera bona] bonam conuersationem *Cyp* bona opera *Bo* in] cum *Cyp* cum *Ambrst vg* in *Cyp B Bo* obsequio] submissione *Cyp* subiectione *Ambrst vg* d. autem *B Bo vg* nam d. *Ambrst* mulieri *Cyp Ambrst vg* permittitur *Ambrst* dominari supra uirum] praeposita esse uiro *Cyp* dominari uiro (uiro *ex uiri B*) *Bo* d. in uirum *Ambrst vg* sed—silentio *om. Cyp* creatus *Ambrst* seductus non est *Cyp* sed mulier] mulier autem *Cyp Ambrst (B om. autem) vg* seducta] seducta est *Cyp* seducta facta est *Ambrst* in praeuariatione fuit *om. Cyp* praeuariationem *B* fuit *om. Ambrst*

1 Tim. v 3 = *Cyp* 171.

Viduas honora quae uere uiduae sunt

honora * * *Bo* uere uiduae sunt] reuera sunt uiduae *Cyp*

1 Tim. v 6 = *Cyp* 171.

quae autem in deliciis agit uiuens mortua est

quae autem] nam quae *Ambrst vg* in deliciis agit] delicata est *Cyp* in deliciis est *B vg (add. uidua post est Ambrst)* uiuens] uiua *Cyp*

1 Tim. v 8 = *Cyp* 171.

si quis autem suorum ex maxime domesticorum curat non habet fidem denegauit et est infidele deterior

ex] et *Cyp Ambrst vg* curat non habet] non agit curam *Cyp* curam non habet *Ambrst vg* denegat *Cyp* negauit *Ambrst vg* deterior infideli *Cyp* infideli deterior *Ambrst vg*

1 Tim. v 11 f. = *Cyp* 171.

Adulescentiores autem uiduas deuota cum enim in deliciis egerint in Christo nubere uolunt habentes damnationem Quia primam fidem inritam fecerunt

iuniores *Cyp B Bo* adulescentulas *Ambrst* autem *Cyp B Bo vg* uero *Ambrst* praeteri *Cyp* in deliciis egerint *B Bo*] indeliciatae fuerint *Cyp* uitam in deliciis egerint *Ambrst* damnationem] iudicium *Cyp* quia] quoniam *Cyp* inr. fecerunt] reprobauerunt *Cyp*

1 Tim. v 19 = *Cyp* 172.

Aduersus praesbyterum accusationem noli recipere

aduersum *Ambrst* praesbyterum] maiorem natu *Cyp* noli recipere] ne receperis *Cyp Ambrst (B n̄ (i.e. non) rec.)*

1 Tim. v 20 = *Cyp* 172.

peccantes autem coram omnibus argue ut et ceteri timore habeant

delinquentes *Ambrst* om. autem *Cyp* *vg* hominibus *Bo* corripere *Cyp*
om. et *Ambrst* timore] metum *Cyp* *Ambrst*

1 Tim. vi 7—10 = *Cyp* 165.

nihil enim intulimus in hunc mundum uerum quoniam nec effere (*sic*)
possumus habentes autem uictum et uestitum his contenti sumus nam
qui uolunt diuites fieri incident in temptationem et laqueum diaboli et
desideria multa inutilia et nociua quae mergunt homines in interitum et
perditionem radix enim omnium malorum est cupiditas quam quidam
adpetentes errauerunt a fide et se inseruerunt doloribus multis

om. enim *Cyp* hunc *Cyp* *B* *Bo* om. *Ambrst* om. quoniam *Cyp* quia *Ambrst*
auferre *Cyp* *Ambrst* *vg* possumus] *add.* quicquam *Ambrst* autem] itaque *Cyp*
uictum] exhibitionem *Cyp* alimentum *Ambrst* alimenta *vg* uestitum] tegumen-
tum *Cyp* quibus tegamur *Ambrst* *vg* (*B* om. et quibus tegamur *ob* homoeoteleuton,
puto, et habere debet tegumentum uel uestimentum) sumus *B* *vg*] simus *Cyp*
Bo *vg*] nam qui] qui autem *Cyp* incident *Cyp* *Ambrst* *vg* laqueum diaboli
B *Bo* *vg*] muscipula *Cyp* laqueum *Ambrst* om. inutilia *Cyp* et ante inutilia
B *Bo* nocentia *Cyp* demergunt *Ambrst* hominem *Cyp* inter. et perd.]
perd. et inter. *Cyp* exitium (exitum *B*) et inter. *Ambrst* om. enim *Bo* auaritia
Ambrst cupiditas *B* *Bo* *vg* errauerunt] naufragauerunt *Cyp* *Bo* se inser.]
inser. se *Cyp* *Ambrst* *vg*

2 Tim. ii 4 f. = *Cyp* 124.

nemo militans implicat sae negotiis secularibus et ei qui se probauit placeam
si autem et certet quis non coronatur nisi legitime certauerit

nemo *add.* enim *Ambrst* militans] *add.* deo *Cyp* *Ambrst* *vg* obligat *Cyp*
Ambrst negotiis ac mysteriis (*2m* ministeriis) *Bo* molestiis *Cyp* et ei—
placeam] ut possit placere ei qui se probauit *Cyp* ut placeat ei cui se probauit
Ambrst ut ei pl. c. s. p. *Bo* *vg* si—certet] sed et si certabit *Cyp* et si (*B* nisi)
certet (certe *Bo*) *Ambrst* coronabitur *Cyp* *Bo* pugnauerit *Cyp*

2 Tim. ii 17 = *Cyp* 172.

sermo eorum et (*sic*) cancer serpit

sermo *add.* enim *Ambrst* et] ut *Cyp* *vg* sicut *Ambrst*

2 Tim. ii 23 f. = *Cyp* 156.

Stultas autem et sine disciplina quaestiones deuita sciens quod generant lites
seruum autem domini non oportet litigare sed mitem esse ad omnes

sine disciplina] ineruditas *Cyp* *Ambrst* euita *Cyp* quia *Cyp* *Ambrst* *vg*
lites generant *Cyp* dei *Cyp*

2 Tim. iv 3 f. = *Cyp* 169.

erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt sed ad sua desideria sibi
coaceruabunt magistros prurientes aures et quidem a ueritate auditum auert-
ent ut fabulas autem conuertentur

enim *post* erit *Ambrst* *vg* quando *Cyp* ad] secundum *Cyp* sibi coac.
mag.] coac. sibi mag. *Cyp* *vg* mag. sibi aggerent (*B* s. l. uel coaceruabunt) *Ambrst*
aures] in audiendo scalpentes aures *Cyp* auribus *Ambrst* *vg* q. a u.] a u. q. *Cyp*
Ambrst *vg* ut] ad *Cyp* *Ambrst* *vg* d fabulas uero conuertentur *in* *B* uero *Ambrst*

2 Tim. iv 6—8 = *Cyp* 131.

ego enim delibor et tempus meae solutionis instat Certamen bonum certauit
cursum consummaui fidem seruauit de cetero reposita est mihi iustitiae corona
quam reddet mihi dominus in illa die iustus iudex non solum autem mihi sed
et his qui diligunt aduentum eius

enim] iam *Cyp* enim iam *Ambrst* *vg* libor *Cyp* meae solutionis i.] i. ad-
sumptionis *Cyp* s. m. i. *Ambrst* resolutionis meae i. *Bo* *vg* certamen b.] b.
agonem *Cyp* certauit *B* *Bo* *vg* decertauit *Ambrst* perfecti *Cyp* de cetero reposita
est] iam superest *Cyp* quod reliquum est r. e. *Ambrst* in reliquo r. e. *vg* iust.
cor. *B*] cor. iust. *Cyp* *Ambrst* *vg* reddet mihi] mihi reddet *Cyp* illa] illo *Cyp*
die] *add.* ille *Cyp* iustus iudex] iudex iustus *Cyp* autem om. *Bo* et om.
(*add.* s. l. m2) *Bo* his] omnibus *Cyp* iis (his *B* *Bo*) *Ambrst* *vg* dilexerint *Cyp*

Tit. iii 2 = *Cyp* 180.

neminem blasphemare non litigeos esse

de nullo mali loqui (*i. e.* maliloqui¹) nec litigiosos esse *Cyp* n. b. non litigiosos
esse *Ambrst* *vg*

Tit. iii 10 f. = *Cyp* 172.

Haereticum hominem post unam correptionem et duo deuita sciens quoniam
peruersus est huiusmodi et peccat cum sit a semetipso damnatus

haereticum *Cyp* *Ambrst* primam *Ambrst* om. et duo *Cyp* *Ambrst* euita
Cyp quod *Ambrst* delinquit (derelinquitur *Bo*) *Ambrst* *vg* cum sit] et est
Cyp om. *Ambrst*

¹ Cf. *maliuolus, maliuolentia* quae formae fere semper in codicibus apparent,
non *maleuolus, maleuolentia*.

Cf. *beniuolus* Matt. v 25 k d *vg* ^{cod. m}; Terence, *Hec.* 761; *ueniuoli* Lc. xxii 25 d;
maliuoli Plautus *Stich.* 385 (not 208 a) (? *Poen.* 393). [F. C. B.]

COLLATIONS OF PAULINE QUOTATIONS IN LUCIFER AND
AMBROSIASER WITH THE VULGATE.

Symbols.

Lucif = Hartel's edition of Lucifer Calaritanus (in Vienna *Corpus*).

Vulgate. The edition mainly used was published at Venice, 1697; for the Epistle to the Galatians, the edition of P. Corssen (Berol. 1885) has been compared.

d_2 = the Latin side of D (Claramontanus s. VI) of the Pauline epistles (ed. Tischendorf Lips. 1852)¹

Cass = codex Casinensis, p. 14 (n. 1).

Sang (pr) = Sangallensis prior, p. 15 (n. 2)

Colon = Coloniensis, p. 15 (n. 3)

Bo = Bodleianus, p. 15 (n. 9)

B = Bodleianus, p. 15 (n. 10)

Par = Parisiacus, p. 15 (n. 13)

Treuer = Treuericus, p. 15 (n. 14)

Corb = Corbeiensis, p. 15 (n. 15)

Colon alt = Coloniensis, p. 15 (n. 17)

Vat = Vaticanus, p. 15 (n. 18)

Pal = Palatinus, p. 16 (n. 27)

Harl = Harleianus, p. 16 (n. 28)

Gent = Gandauensis, p. 16 (n. 29)

Troy = Troyes, p. 16 (n. 30)

Sang alt = Sangallensis, p. 16 (n. 33)

Ashb = Ashburnhamensis, p. 16 (n. 34)

These MSS of Ambrosiaster's Commentaries are referred to only when they disagree with the printed text (*Ambrst*), and I do not profess to give the readings of each in full.

Rom. i 28—32 = *Lucif* p. 158 Hartel.

Et sicut non probauerunt deum habere in notitia, tradidit illos deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conueniunt, repletos omni iniquitate

et quoniam estimauerunt deum non habere horum noticiam *B* noticiam *Lucif* (alio loco notitia) *Corb Treuer Bo* om. ea *B* conueniant *Lucif alio loco*

¹ p. 105 Tischendorf for XIII read III.

malitia fornicatione auaritia nequitia, plenos inuidia homicidio contentione dolo malignitate, susurrone, detractores, deo odibiles, contumeliosos, superbos, elatos, inuentores malorum, parentibus non oboedientes¹, insipientes, incompósitos, sine adfectione, absque foedere, sine misericordia, qui, cum iustitiam dei cognouissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte, et non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus

fornicatione *B* in pudicitia *Lucif Ambrst* cupiditate *Lucif* homicidiis *Lucif Ambrst* (= d_2) malis moribus *Lucif* susurrone *Bo* (= d_2) susurratores *Lucif Ambrst* elat. contum. superbos *Bo* superbos sibi placentes gloriantes inu. *Lucif* inoboedientes *Bo* non obsequentes *Lucif Sang pr B* affectu *Lucif* sine misericordia (om. *B*) *Lucif* cognouerint *Lucif* (-unt d_2) talia *B* haec *Ambrst* et om. *Lucif Ambrst* (= d_2) qui om. *Ambrst* (= d_2) faciunt ea (*B* om. add. s. l.) *Ambrst* illa *Lucif* (= d_2) ea add. post facientibus *Lucif*

Rom. ii 4—6 = *Lucif* 64.

An diuitias bonitatis eius et patientiae et longanimitatis contemnis, ignoras quoniam benignitas dei ad paenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam et inpaenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae et reuelationis iusti iudicii dei, qui reddet uni cuique secundum opera eius

numquid sustinentiam *Lucif* patientiam contemnis, ignorans *Lucif* patientiam *Colon* om. et longanimitatis *B* ignorans *Ambrst* (= d_2) Ignoras *B Bo* bonitas *Lucif Ambrst* prouocat *Ambrst* adducit *B Bo* tu autem secundum dur. *Lucif* duritiam autem *Ambrst* (non *B*) cor inpaenitens *Lucif Corb B* operam *Lucif* sua *Ambrst* (non *B*)

Rom. viii 16—18 = *Lucif* 289, 314.

Sumus filii dei: si autem filii, et heredes: heredes quidem dei coheredes autem Christi, si tamen compatimur, ut et conglorificemur. Existimo enim quod non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis

Simus d_2 dei post filii *Lucif* dei post heredes *Lucif* her. quid. dei om. *Lucif* si quidem *Lucif* compatiamur *Ambrst* (non *Bo*) simul glorificemur *Lucif Ambrst* (= d_2) existimo non esse condignas *Lucif alio loco* enim *B Bo* ergo *Ambrst* sint *Lucif Ambrst* (non *Bo*) superuenturam *Lucif* futuram *Lucif alio loco*

Rom. viii 28—29 = *Lucif* 146.

Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum uocati sunt sancti. Nam quos praesciuit, et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui

dominum *Lucif* procedunt *Lucif Ambrst* (= d_2) (non *Bo*) his *Lucif* (= d_2) *B Bo* sancti om. *Lucif* (= d_2) om. nam *Lucif B Bo* et praedest. errore om. *Ambrst* (legitur in septem saltem codd. et rom) imagini *Lucif* eius *Lucif* (= d_2)

¹ *Ambrst* et *Bo* hic textum corruptissimum exhibent, ab insipientes usque ad misericordia: itaque cod. *B* solum cito.

Rom. viii 35—37 = *Lucif* 72, 299.

Quis ergo nos separabit a caritate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? sicut scriptum est: quia propter te mortificamur tota die: aestimati sumus sicut oves occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos

qui *B* ergo *om. Lucif Ambrst om. an ante angustia B an persecutio ante an fames hoc ordine Lucif Ambrst (=d₂, sine an) morte adficiemur Lucif occidemur Lucif alio loco morte afficimur (adficiuntur B) Ambrst (=d₂) afficimur ex afficiamur (sine morte) Bo ut Lucif uelut Ambrst*

Rom. x 10 = *Lucif* 113.

same in all three.

Rom. xii 17—18 = *Lucif* 159.

Nulli malum pro malo reddentes, prouidentes bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus: si fieri potest, quod ex uobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes

nemini *Ambrst non enim Bo non tantum—etiam om. d₂ solum Lucif pr. omnibus om. Lucif (=d₂) B post uobis add. ipsis Lucif*

Rom. xiii 8 b = *Lucif* 176.

same in all three.

1 Cor. ii 9 = *Lucif* 316.

oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quae prae-
parauit deus iis, qui diligunt illum

nec oculus uidit *Lucif dominus diligentibus se Lucif deus diligentibus eum (se Paris Bo) Ambrst (=d₂)*

1 Cor. iv 4 a = *Lucif* 324.

Nihil enim mihi conscius sum

in nullo mihi mali *Lucif quidem Ambrst (mult codd enim (=d₂))*

1 Cor. v 1—7 = *Lucif* 23, 169.

Omnino auditur inter uos fornicatio et talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et uos inflati estis, et non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio uestrum qui hoc opus fecit.

'sic' which Hartel reads before 'omnino' as part of the quotation, really belongs to Lucifer's own 'dixit,' see H.'s index *s. v. sic* in uobis *SG Par Cass Vat B* in nobis *Bo* et talis fornicatio *om. Lucif (23) add. est post gentes B ita ut quis uxorem Ambrst sui om. Lucif (23) Ambrst (=d₂) potius Lucif Corb Gent (=d₂) tolleretur Lucif Ambrst (=d₂) e Lucif*

Ego quidem absens corpore praesens autem spiritu iam iudicauit ut praesens eum qui sic operatus est, in nomine domini nostri Iesu Christi, congregatis uobis, et meo spiritu, cum uirtute domini nostri Iesu, tradere huius modi satanae in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die domini nostri Iesu Christi. Non est bona gloriatio uestra. Nescitis quia modicum fermentum totam massam corrumpit? expurgate uetus fermentum, ut sitis noua conspersio, sicut estis azymi

sicut *inser. Lucif SG Par Pal B Bo ante absens (cf enim ut d₂) hoc admisit Ambrst sic operatus est Par ita o. e. Gent Corb pr. nostri om. Lucif Cass Gent Corb pr. Christi om. Lucif (=d₂) B spiritu meo Lucif (=d₂) nostri om. B Bo post Iesu habet Christi Lucif: ut Vulg Lucif bis alias hunc pro huiusm. Ambrst (non Bo) post huiusmodi ins. hominem Lucif fiat Gent Corb ult. nostri om. Ambrst (=d₂) (non Bo) non est om. Lucif B Bo om. est d₂ bona est (sine non)? Ambrst ut Lucif*

1 Cor. v 9—11 = *Lucif* 23.

Scripti uobis in epistula: ne commisceamini fornicariis, non utique fornicariis huius mundi, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis seruientibus: alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Nunc autem scripsi uobis non commisceri: si is, qui frater nominatur, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum eius modi nec cibum sumere

non misceri *Lucif non commisceri Corb Gent (=d₂) raptoribus Lucif idololatri¹ Lucif idololatri Corb Gent (=d₂) exire Gent Vat Bo B (=d₂) ne commisceamini Ambrst si quis f. n. fornicator Lucif (cf. d₂) si quis f. n. et est fornicator Bo B inter uos post nominatur ins. Ambrst (om. Corb Gent Vat Bo) idolorum cultor Lucif (=d₂) idolorum seruiens Par huiusmodi ne c. quidem s. Ambrst huiusmodi nec c. s. Bo huiusmodi nec c. quidem s. B*

1 Cor. vi 15—20 = *Lucif* 24.

Nescitis quoniam corpora uestra membra sunt Christi? Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. An nescitis quoniam qui adhaeret meretrici unum corpus efficitur? 'Erunt' enim, inquit 'duo in carne una.' Qui autem adhaeret domino unus spiritus est. Fugite fornicationem. Omne peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est: qui

quia *Lucif Sang pr Par Gent Corb Vat Bo B (=d₂) Christi sunt Lucif (=d₂) B Bo tollam Ambrst (tollens B Bo) et ins. post alt. Christi Ambrst (non Bo) aut Lucif Gent Corb (=d₂) quia Lucif Ambrst (=d₂) se iungit Lucif (=d₂) coniungit se Corb Gent est Lucif Corb Gent (=d₂) fit Ambrst sit B enim om. Ambrst iungit se Lucif (cf. se iungit d₂) deo B fugite fornicationem om. B Bo quod Lucif*

¹ It is very possible that we ought to read the short form in Lucifer, but I have seen the long form in excellent MSS of authors as late as Hier. and Aug.

autem fornicatur in corpus suum peccat. An nescitis quoniam membra uestra templum sunt spiritus sancti, qui in uobis est, quem habetis a deo, et non estis uestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate et portate deum in corpore uestro

corpus uestrum *Corb Gent (=d₂)* [v. 19 An nescitis...deus et non citat *Lucif*] quia *Ambrst (=d₂)* corpora *Ambrst* est *Ambrst om.* qui—est *B Bo* magno *om. Lucif Sang pr Corb Gent Vat (=d₂)* clarificate *Ambrst (non Bo)* dominum *Lucif B*

1 Cor. vii 23 = *Lucif* 170.

same in all three.

1 Cor. xv 33 = *Lucif* 25.

enim inserted after *corruptunt*. It perhaps belongs to *Lucif*, himself. *Ambrst* and *Vulg* agree.

2 Cor. iv 16 = *Lucif* 296.

licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renouatur

cum uetus homo noster *Lucif* licet si exterior h. n. *Ambrst* et si qui foris est h. n. *d₂* corrumpitur *Lucif Ambrst (=d₂)* tamen is *om. Lucif* sed *Ambrst d₂* interior *Ambrst* innouetur *Lucif (fort. ob orat. obliq. pro innouatur)*

2 Cor. v 1 = *Lucif* 297.

si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur

d. nostri corporis dissoluitur *Lucif* nostrae *Corb Gent*

2 Cor. v 6—10 = *Lucif* 191, 297.

dum sumus in corpore, peregrinamur a domino: per fidem enim ambulamus, et non per speciem: audemus autem et bonam uoluntatem habemus magis peregrinari a corpore, et praesentes esse ad dominum: et ideo contendimus, siue absentes, siue praesentes, placere illi. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unus quisque propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum

d. s. i. c.] positi i. c. *Lucif alio loco* inhabitantes in hoc (*om. hoc Bo B*) c. *Ambrst* ex fide *Lucif* et *om. Lucif Ambrst (=d₂)* aud. etiam b. *Lucif* aud. etiam *d₂* aud. ergo et consentimus *Ambrst* habentes *Lucif (=d₂)* deum *Ambrst* et ideo] ideo enim *Bo B* ideo *om. Lucif (=d₂)* enitamur *Cass (Vat)* conamur *Gent* imitamur *Corb* siue p. siue peregrinantes *Ambrst* siue p. siue a. *d₂* nam omnes *Lucif (=d₂)* oportet manifestari *Lucif* ut unusq. recipiat *B* ferat *Lucif (=d₂)* recipiat *Ambrst* secundum quod *Lucif (=d₂)* bona *Ambrst* mala *Ambrst*

2 Cor. vi 14—18 = *Lucif* 28, 285.

Nolite iugum ducere cum infidelibus. Quae enim participatio iustitiae cum iniquitate? Aut quae societas lucis ad tenebras? Quae autem conuentio Christi ad Belial? Aut quae pars fidei cum infidei? Qui autem consensus templo dei cum idolis? Vos enim estis templum dei uiui, sicut dicit deus quoniam 'inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos et ero illorum deus et ipsi erunt mihi populus.' Propter quod 'exite de medio eorum et separamini, dicit dominus,' et 'immundum ne tetigeritis: et ego recipiam uos' et 'ero' uobis 'in patrem, et' uos eritis 'mihi in filios et filias, dicit dominus omnipotens'

ad iniquitatem *Harl* et iniquitati *Sang Par B Bo* et iniquitate *Corb* luminis (*luminis B Harl Sang Gent Vat*) cum tenebris *Ambrst* luci ad tenebras *Bo* quaeue (*om. ue B*) consensio *C.* cum *B.* *Ambrst* quae confessio *C.* cum *B.* *Bo* participatio *Harl Sang Par Vat Gent Corb B Bo* infidele *Lucif Ambrst aliq codd (=d₂)* uel (*om. B*) quae conuentio *Ambrst* enim] autem *Bo* templum estis d. u. *Ambrst* (d. e. u. *Harl Sang*) t. d. e. u. *B Bo* (*om. uiui Bo*) scriptum est enim *Lucif* dixit *Ambrst* quia *Corb* habitabo *B* inter illos ambulabo *Lucif* i. eos a. *Lucif bis alias, Ambrst (=d₂)* inter eos inambulabo *Bo* illi *B (sed infra ipsi)* quapropter *Ambrst (ut supra codd)* illorum *Gent Corb B* nolite tangere *Ambrst* suscipiam *Ambrst* mihi eritis *Lucif*

2 Cor. xi 1—3 = *Lucif* 267.

Utinam sustineretis modicum quid insipientiae meae, sed et supportate me: aemulor enim uos dei aemulatione. Despondi enim uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Timeo autem ne sicut serpens Heuam seduxit astutia sua, ita corrumpantur sensus uestri et excidant a simplicitate quae est in Christo.

s. pusillum i. m. *Lucif* s. pusillum insipientiam meam *Bo* s. pusillum imprudentiam meam *Ambrst* portaretis pusillum insipientiam meam *d₂* patimini *Ambrst* aemulans enim uos Deo aemulor *Lucif (=d₂)* zelans e. u. D. zelo *Ambrst* Statui *Lucif (=d₂)* parauit *Ambrst* enim *om. Sang Par Bo B* assignare (*non Bo*) *Ambrst* enim *Sang B* ita *om. Lucif (=d₂)* sic *Ambrst* s. u. c. (*hoc ordine*) *Ambrst* et excidant *om. Lucif Ambrst (=d₂)* castitate *Lucif Ambrst* c. dei *Harl Gent Vat Bo B* c. et simplicitate *d₂* post Christo habent Iesu *Lucif Ambrst*

2 Cor. xi 13—15 = *Lucif* 267.

Nam eius modi pseudoapostoli sunt operarii subdoli transfigurantes se in apostolos Christi. Et non mirum; ipse enim satanas transfiguratur se in angelum lucis. Non est ergo magnum, si ministri eius transfigurentur uelut ministri iustitiae, quorum finis erit secundum opera ipsorum

huiusmodi enim p. *Ambrst* operarii sunt *B* dolosi *Lucif (=d₂)* nec mirum *Lucif* nec mirandum *d₂* nec utique mirum *Ambrst* transfiguratur *Ambrst* sicut angelus lucis *Lucif (=d₂)* uelut angelus luminis *Ambrst* non magnum *Lucif (=d₂)* non ergo magnum *Ambrst* non magnum ergo *Bo Sang Par Corb Gent Vat* et ministri *Ambrst* transfigurantur sicut *Lucif Ambrst (codd uelut) (=d₂)* est *Lucif (=d₂)* operationem *Lucif* eorum *Ambrst*

Gal. i 6—9 = *Lucif* 279.

Miror quod sic tam cito transferimini [*Corssen* transferimini] ab eo qui uos uocauit in gratiam Christi in aliud euangelium; quod non est aliud, nisi sunt aliqui, qui uos conturbant, et uolunt conuertere euangelium Christi. Sed licet nos aut angelus de caelo euangelizet uobis praeter quam quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Sicut praediximus, et nunc iterum dico: si quis uobis euangelizauerit praeter id quod accepistis, anathema sit

transferimini d_2 ab eo *om. Lucif* uocauit uos *Ambrst* (= d_2) gratia *Lucif* (= d_2) per gratiam *Ambrst* Christi *om. Lucif* *Bo B* quod—aliud *om. pleriq. codd-Ambrst* aliqui sunt *Ambrst* conturbant uos *Ambrst* (= d_2) inuertere *rom* euertere *Bo*¹ et si *Ambrst* uos *Ambrst* nos *B Bo* euangelizauerit *Lucif Ambrst* (= d_2) euangelizat *B Bo* uobis *pr. om. Lucif B Bo* quod *om. Lucif* (= d_2) *err. Bo* uobis *alt. om. Ambrst* adnuntiauerit *Ashb* (= d_2) adnuntiauerit quam quod *Lucif* praeterquam quod *Ambrst* (= d_2)

Gal. iii 1 = *Lucif* 280.

O insensati Galatae

stulti *Lucif Ashb*

Gal. v 7—9 = *Lucif* 30, 31.

Currebatis bene: quis uos inpediuit ueritati non oboedire? Persuasio haec [*om. Corssen*] non est ex eo qui uocat uos. Modicum fermentum totam massam corrumpit

uobis *Lucif* nemini consensistis *Ashb* nemini consenseritis, suasio uestra ex deo est q. u. u. *Lucif* suasio uestra non est a Deo q. u. u. *Ambrst* suasio ex eo est qui uos uocat d_2 nescitis quia *ante* modicum *habet Lucif*

Gal. v 19—21 = *Lucif* 158.

Manifesta sunt autem [autem sunt *Corssen*] opera carnis, quae sunt fornicatio, immunditia, inprudicia [*om. Corssen*], luxuria, idolorum seruitus, ueneficia, inimicitiae, contentiones, aemulationes, irae, rixae, dissensiones, sectae, inuidiae, homicidia, ebrietates, comessiones, et his similia; quae praedico uobis, sicut praedixi, quoniam qui talia agunt, regnum dei non consequentur.

autem sunt *Lucif Sang duo Ashb Cass* (= d_2) *Bo om. autem B* adulteria fornicationes *Lucif* (= d_2) adulterium f. impuritas obscenitas *Ambrst om. luxuria Ambrst* idololatria *Lucif Ambrst* (= d_2) idololatrocinia d_2 simulationes² *Ambrst (om. Sang alt) sed c. a. i. rom* similitates *Ambrst (pro rixae) haereses Lucif Ambrst* (= d_2) *om. homicidia Bo B* ebrietas *B* et quae sunt h. s. *Ambrst* et *ins. ante* praedixi *Ambrst* (= d_2) (*non Bo*) quia *Lucif* (= d_2) quod hi (*hii Bo*) *Ambrst* regni dei hereditatem *Ambrst*

¹ This is an error as the comment shows, and is due to the contraction.

² This error is due to dittography of the final *s* of *contentiones* and the thought of the word *simultas*.

Eph. ii 1—3 = *Lucif* 31.

Et uos, cum essetis mortui delictis et peccatis uestris, in quibus aliquando ambulastis secundum saeculum mundi huius, secundum principem potestatis aeris huius, spiritus qui nunc operatur in filios diffidentiae: in quibus et nos omnes aliquando conuersati sumus in desideriis carnis nostrae, facientes uoluntatem carnis et cogitationum, et eramus natura filii irae, sicut et ceteri

cum uos *Bo* sec. saec. m. h. *om. Lucif* huius mundi *Ambrst* spiritum *Ambrst* filiis *Lucif Ambrst* (= d_2) omnes *om. Ambrst* conuersati sumus *aliq. Lucif* (= d_2) concupiscentia *Lucif* (= d_2) uoluntates *Lucif Sang alt* uoluptates d_2 uoluptates *aliq. ut Cass Sang pr Bo B om. carnis B* consiliorum *Lucif* (= d_2) consiliorum eius *Ambrst* naturales *Lucif*

Eph. iv 7—18 = *Lucif* 200 ff.

Uni cuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit 'ascendens in altum captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus.' Quod autem ascendit quid est nisi quia et descendit primum in inferiores partes terrae? Qui descendit ipse est et qui 'ascendit' super omnes caelos ut impleret omnia. Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios uero euangelistas, alios autem pastores et doctores; ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis filii dei, in uirum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi; ut iam non simus paruuli fluctuantes, et circumferamur omni uento doctrinae in nequitia hominum, in astutia ad circumuentionem erroris. Veritatem autem facientes in caritate crescimus in illo per omnia, qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum et conexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram unius cuiusque membri, augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in domino ut iam non ambuletis, sicut et gentes ambulant, in

dignationis *Lucif* domini nostri (n. *om. Cass Sang ambo B*) Iesu *ins. ante* Christi *Ambrst (eras. Bo)* ascendit *Cass Sang ambo B Bo* altitudinem *Ashb* etiam *Ambrst* et descendit etiam *Bo* primum *om. Lucif* (= d_2) prius *Ambrst* (*om. Sang ambo Bo B*) inferiora terrae *Lucif Ambrst* (= d_2) et qui desc. *Lucif* ipse est qui et *Ambrst* (et *om. Ashb Sang ambo B*) adimpleret *Lucif* (= d_2) quosdam u. eu. *Lucif* quosdam autem eu. d_2 quosdam a. past. *Lucif* (= d_2) quosdam uero past. *Ambrst* magistros *Ambrst (non Bo)* unitate *Lucif Cass Sang duo* agnitione (*Sang duo*) dei *Lucif* agnitionem f. d . *Ambrst* ultra *Ambrst* p. neque fl. *Ambrst* remedium err. *Lucif Ambrst* (= d_2) crescimus in c. *Lucif* *semel, suis prob. uerbis usus (bis ut supra)* augeamur in ipso *Ambrst* augeamus in ipso omnia *Sang ambo Bo B* omnem *om. Lucif* secundum op. *om. Lucif Sang ambo B Bo* (= d_2) partis *Lucif Ambrst* (= d_2) incrementum *Lucif Ambrst* (= d_2) ad *Ambrst* itaque *Lucif* (= d_2) ergo *Ambrst* testor *Ambrst* non amplius *Lucif* iam *om. Ambrst*

uanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati a uita dei, per ignorantiam quae est in illis propter caecitatem cordis ipsorum

mentis suae *Lucif Ambrst* (=d₂) tenebris *om. Lucif Ambrst* (=d₂) obscurati in intellectu *Lucif* insensati *Lucif*, alio loco, suo prob. uerbo usus obscurati intellectu *Ambrst* (=d₂) *om. a B fide Ambrst* ign. q. e. i. i. p. *om. Lucif alio loco, breuiter sententiam perstringens* per ignorantiam quae est in ipsis. Propter ignorantiam quae est in illis *Bo B* propter ign. *Ambrst* ipsis *Ambrst* propter caecitatem] et duritiam *Bo B* et caec. *Ambrst* illorum *Ambrst*

Eph. iv 21—25 = *Lucif* 203.

sicut est ueritas in Iesu, deponere uos secundum pristinam conuersationem ueterem hominem qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renouamini autem spiritu mentis uestrae, et induite nouum hominem, qui secundum deum creatus est in iustitia et sanctitate ueritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini ueritatem unus quisque cum proximo suo

deponentes s. p. *Lucif* ut deponatis (exponatis *Cass Sang ambo B Bo*¹) s. *Ambrst* priorem *Ambrst* (=d₂) h. eum q. *Lucif* (=d₂) concupiscentiam *Lucif* (=d₂) sensu (*rom* spiritu) m. u. *Ambrst* sensus uestri *Lucif* (=d₂) induimini *Ambrst* *om. est Bo* iustitiam et sanctitatem et ueritatem *Lucif* iustitia et sanctitate et ueritate d₂ in ueritate et iustitia *Ambrst* in iustitia et ueritate *Bo* propter quod *om. Lucif* deposito mendacio *Ambrst* ad proximum suum *Lucif*

Eph. v 6—11 = *Lucif* 31.

Nemo uos seducat inanibus uerbis: propter haec enim uenit ira dei in filios diffidentiae. Nolite ergo effici participes eorum. Eratis enim aliquando tenebrae, nunc autem lux in domino. Ut filii lucis ambulate: fructus enim lucis est in omni bonitate, et iustitia, et ueritate, probantes quid sit beneplacitum deo, et nolite communicare operibus infructuosus tenebrarum, magis autem redarguite

decipiat (*a 2m*) *Ashb* p. hoc (=d₂) n. (*sine enim*) *Lucif* propterea *Ambrst* itaque fieri *Lucif* (=d₂) fuistis *Ambrst* *om. enim Cass B Bo* sicut *Lucif* (=d₂) nam fr. luc. in *Ambrst* luminis (*pro alt. lucis*) *Lucif* (=d₂) est post ueritate *Ambrst* probate quid sit quid (quod *Cass Sang ambo Bo B*) placet deo *Ambrst* acceptum *Lucif* (*aliter d₂*) autem et obiurgate *Ambrst* autem et redarguite d₂

Eph. v 15—17 = *Lucif* 199.

Videte itaque, fratres, quomodo caute ambuletis, non quasi insipientes, sed ut sapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intellegentes, quae sit uoluntas dei

ergo *Ambrst* igitur *Ashb* fratres *om. Lucif Ambrst* (=d₂) ut ins. *Ambrst* quia *Lucif* (=d₂) Ideo *Ambrst* effici *Lucif Ambrst* (=d₂) est *Cass Sang ambo B* dei *Bo d₂* domini *Lucif Ambrst*

¹ See above, p. 231.

Eph. vi 10—18 = *Lucif* 296, 301.

De cetero, fratres, confortamini in domino et in potentia uirtutis eius. Induite uos armaturam dei, ut possitis stare aduersus insidias diaboli, quoniam non est nobis collectatio aduersus carnem et sanguinem, sed aduersus principes et potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus. Propterea accipite armaturam dei, ut possitis resistere in die malo et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos uestros in ueritate, et induti lorica m iustitiae, et calceati pedes in praeparatione euangelii pacis, in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere; et galeam salutis assumite et gladium spiritus (quod est uerbum dei), per omnem orationem et obsecrationem orantes omni tempore in spiritu et in ipso uigilantes

om. fratres Lucif Cass Sang ambo B Bo (=d₂) confirmamini *Lucif* confortamini *Lucif alio loco* (=d₂) et ante induite *Lucif* induti *Lucif al. loc. sine* et induimini *Ambrst* uos *om. Lucif* (=d₂) arma *Lucif Ambrst* (=d₂) armis *Cass Sang ambo B rom* aduersum *Cass Sang alt B* remedia *Lucif* remedium d₂ nationes *Ambrst* damnationes (*dam eras.*) *Cass om. diaboli Ambrst Anne* <machi> nationes? uersutias diaboli *rom* quia *Lucif* (=d₂) uobis *Lucif Ambrst* (=d₂) lucta *Ambrst rom* conluctatio *codd* sed contra potestates contra huius mundi r. t. h. *Lucif* (=d₂) principatus *Ambrst (non Bo)* pot. huius mundi adu. (*om. adu. Cass Sang ambo Bo B*) tenebrarum h. rectores aduersus s. n. quae sunt (*om. quae sunt B Bo*) i. c. *Ambrst* ideo *Ambrst* arma *Lucif* (=d₂) uniuersitatem armorum (*sine dei*) *Ambrst* in die *om. Cass Sang ambo B Bo* state ergo *om. Lucif Ambrst* (=d₂) praecincti *Lucif* (=d₂) caritate *Ambrst err. typ.?* (ueritate *codd rom*) et *om. Lucif* (=d₂) induentes *Lucif* (=d₂) lorica(m) fidei *Sang ambo B* praeparationem *Bo B* (=d₂) super his omnibus *Ambrst* adsumentes *Lucif Ambrst* (=d₂) poteritis *Ambrst* iacula *Lucif* (=d₂) maligni *Ambrst (non Bo)* candentia *Lucif* (=d₂) ignita *Ambrst* galea *Cass* assumite *om. Lucif* (=d₂) accipite *Ambrst (om. Cass Sang ambo B Bo)* qui *Cass Sang ambo B* orat. et precem *Ambrst* in omni temp. *Ambrst* illum *Lucif* illo d₂ ipsum *Ambrst* (ipso *Bo B*)

Phil. ii 6—8 = *Lucif* 125, 304, 311.

qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, et habitu inuentus ut homo. Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis

non est rapinam arb. *Lucif* parem *Ambrst (non Bo)* accipiens serui *Lucif* semel (*errore librarii prob*) similitudinem—et *om. Lucif* factus hominis *Sang alt* repertus *Ambrst* (inuentus *B Bo*) s.] se *Lucif* se ipsum d₂ factus obediens *om. Lucif* autem *om. Cass*

Phil. iii 2 = *Lucif* 32.

Down to *operarios*: same in all three.

Phil. iii 4—11 = *Lucif* 207.

Si quis alius uidetur confidere in carne, ego magis, circumcisis octavo die, ex genere Israel, de tribu Benjamin, Hebraeus ex Hebraeis, secundum legem Pharisaeus, secundum aemulationem persequens ecclesiam dei, secundum iustitiam quae in lege est conuersatus sine querela. Sed quae mihi fuerint lucra, haec arbitratus sum propter Christum detrimenta. Verum tamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam Iesu Christi domini mei, propter quem omnia detrimentum feci et arbitror ut stercora, ut Christum lucri faciam, et inueniar in illo non habens meam iustitiam quae ex lege est, sed illam quae ex fide est Christi Iesu, quae ex deo est iustitia in fide, ad cognoscendum illum et uirtutem resurrectionis eius et societatem passionum illius, configuratus morti eius, si quo modo occurram ad resurrectionem quae est ex mortuis

si quis autem (alter d_2) putat se fiduciam habere *Lucif* (= d_2) om. alius *Ambrst* (habet rom) carnem *Sang alt* circumcissione octaua *Lucif* (= d_2) circumcisis octaua *Ambrst* circumcissione octauae diei *Cass Sang alt rom* de *Lucif* (= d_2) de om. *Lucif Bo* (add. 2m) *B Sang ambo* (= d_2) de tribu om. *Cass* zelum *Lucif* (= d_2) dei om. *Lucif B Cass Sang ambo* (= d_2) ex *Ambrst* (in *B*) cum essem ante sine *Lucif* (= d_2) sed om. *Lucif* (= d_2) *B Bo* fuerunt lucra *Lucif* (= d_2) lucra fuerant (fuerunt *B Bo Sang ambo*) *Ambrst* existimaui *Lucif* (= d_2) damna *Ambrst* tamen] quidem *Ambrst* omnia arbitror *Lucif Ambrst* et omnia arbitror *B Bo* et arbitror omnia d_2 damna *Ambrst* detrimenta d_2 eminentiam scientiae Christi Iesu *Lucif* (= d_2) *Ambrst* (om. sci. *Cass Sang ambo B Bo*) nostri *Lucif* damna *Ambrst* damnum d_2 passus sum *Lucif* duxi *Ambrst* arbitro *Cass* ut om. *Lucif Ambrst* (= d_2) (habet *Bo*) lucrificiam *Lucif* ut ante inueniar *Ambrst* (om. *B Bo*) est ex lege *Lucif* (= d_2) eam *Ambrst* (non *B Bo*) per fidem Iesu Christi (om. est) *Lucif* est (om. *Cass Bo B = d_2*) per fidem Christi (sine Iesu) *Ambrst* (= d_2) quae ex deo—fide om. *Bo* iustitiam super fidem *Ambrst* agnoscendum *Lucif* eum *Ambrst* et om. *Bo* in uirtute *Bo* et soc. pass. ill. om. *Cass* communicationem *Lucif Ambrst* (= d_2) eius *Lucif Ambrst* (= d_2) cooneratus morte (morti (d_2)) ipsius *Lucif* (= d_2) conformatus morti (*Latinus*) conformans me morti ipsius *Ambrst* in resurrectionem eius *Lucif* in resurrectionem d_2 a *Lucif* (= d_2)

Phil. iii 14 = *Lucif* 286.

Ad brauium supernae uocationis

palnam supernae dei (om. dei *Sang alt B*) uocationis *Ambrst* sursum uocationis *Lucif*

Phil. iii 17—19 = *Lucif* 199, 305.

Imitatores mei estote, fratres, et obseruate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram. Multi enim ambulant, quos saepe dicebam uobis (nunc coimitatores *Lucif* (= d_2) mihi *Ambrst* (mei *B Bo*) considerate *Ambrst* sic *Lucif Ambrst* (= d_2) quod *Lucif* semel

autem et flens dico), inimicos crucis Christi, quorum finis interitus, quorum deus uenter est et gloria in confusione ipsorum, qui terrena sapiunt

uero *Ambrst* (non *Bo*) est post finis *Lucif Ambrst* (= d_2) (non *Bo*) ante finis habet et *Sang alt* est post uenter om. *Sang ambo* pudendis¹ *Ambrst* gl. eorum in confusione *Bo* illorum *Ambrst* (om. *Bo*)

Col. ii 4 = *Lucif* 19.

Hoc autem dico, ut nemo uos decipiat in sublimitate sermonum

itaque *Lucif* autem om. *Ambrst* (ergo habet *Ashb* enim *Bo*) circumueniat *Ambrst* (= d_2) subtilitate *Ambrst* (= d_2) uerborum *Lucif* sermonis *Ambrst* (= d_2)

Col. ii 8—9 = *Lucif* 19.

Videte ne quis uos decipiat per philosophiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, et non secundum Christum; quia in ipso inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter

depraedetur *Ambrst* seducat *Ashb* seductionem *Lucif rom* (= d_2) elementum *B* ante mundi habet huius *Ambrst* habitat *B Bo Sang alt* (= d_2) deitatis *Sang alt*

Col. ii 18—19 = *Lucif* 20.

Nemo uos seducat uolens in humilitate et religione angelorum quae non uidit ambulans frustra, inflatus sensu carnis suae, et non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus et coniunctiones subministratum et constructum, crescit in augmentum dei

conuincat *Lucif* (= d_2) decipiat *Ambrst* deuincat *Bo B Cass Sang pr* sensus post humilitate *Lucif* animi post humilitate *Ambrst* superstitione *Ambrst* quae uidetur (uidit d_2) ambulans sine causa *Lucif* (= d_2) ea quae uidet (in his quae non uidet rom) extollens se frustra *Ambrst* mente *Ambrst* illud post caput *Ambrst* omne *Lucif Ambrst* (= d_2) conexum et coniunctionem productum crescit *Lucif* conexum et conductione subministratum et proeductum crescit d_2 compagine (compages *Bo*) et coniunctiones *Ambrst* compaginationes et colligationes rom compaginatum *Ambrst* compactum rom computatum (?) *Cass* fidei *Lucif*

1 Thess. v 21—22 = *Lucif* 200.

Omnia autem probate; quod bonum est tenete; ab omni specie mala abstinete uos.

Examine, bonum continete *Lucif* (= d_2) autem om. *Ambrst* (habent *B Bo*) tene *Cass* uos abstinete *Ashb* continete *Lucif*

2 Thess. iii 6 = *Lucif* 18.

Denuntiamus autem uobis, fratres, in nomine domini nostri Iesu Christi, ut subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinate, et non secundum traditionem quam acceperunt a nobis

praecipimus *Lucif* (= d_2) secerni *Ambrst* secernere *Cass Sang ambo Bo* inquiete ambulante *Lucif* (= d_2) intemperanter ambulante *Ambrst* acceperunt *Ambrst* (acceperunt *B Bo*)

¹ See above, p. 234.

1 Tim. i 8—14 = *Lucif* 171, 207.

Sciens autem quia bona est lex, si quis ea legitime utatur: sciens hoc quia lex iusto non est posita, sed iniustis, et non subditis, impiis, et peccatoribus, sceleratis, et contaminatis, parricidis, et matricidis, homicidis, fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, et periuris, et si quid aliud sanae doctrinae aduersatur, quae est secundum euangelium gloriae beati dei, quod creditum est mihi. Gratias ago ei qui me confortauit, Christo Iesu domino nostro, quia fidelem me existimauit ponens in ministerio, qui prius blasphemus fui et persecutor et contumeliosus, sed misericordiam dei consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Superabundauit autem gratia domini nostri cum fide et dilectione quae est in Christo Iesu.

quoniam *Lucif* (=d₂) lex bona est *Bo* certum habens *Ambrst* quod *Ambrst* iusto lex *Lucif Ambrst* (=d₂) iniustis autem (uero *Cass Sang ambo B Bo*) *Lucif* (=d₂) inoboedientibus et *Lucif* non oboedientibus et *Lucif al loc* (=d₂) inobsequentibus *Ambrst* et scelestis (sceleratis *al loc*) et profanis *Lucif* (=d₂)¹ *Ambrst* (sine *pr* et) *patricidis Bo B Cass Sang ambo Lucif* (=d₂) *patricidiis (parr- al loc)* homicidis *om. Lucif al loc d₂ ord. turbat hic in latina, Ambrst add. et ante form. B Bo* inpuclis *Lucif* (=d₂) fornicatoribus (fornicationibus *Cass*) homicidis (homicidiis *Cass*=d₂) *Ambrst* et ante periuris *om. Lucif Ambrst* (=d₂) sec. euang. est *Lucif al loc* (=d₂) et ante gratias *Lucif Ambrst* (=d₂) confortauit me *Lucif* in ante Christo *Ambrst* (=d₂) nostro *om. Lucif* quod *Lucif Bo B Sang ambo* (=d₂) aestimauit *Lucif Ambrst* (=d₂) (existimauit *B Bo*) me post ponens *Ambrst* (*om. B Bo*) ministerium *Lucif Ambrst* (=d₂) quia (*err. typogr.*) *Ambrst* (qui *B Bo*) fueram blas. *Lucif* (=d₂) eram (fui *Bo*) blas. *Ambrst* iniuriosus *Lucif* (=d₂) m. sum consec. *Lucif* m. consec. sum *Ambrst* (=d₂) quod *Lucif* (=d₂) qui *B* nondum credens *Ambrst* sunt *Ashb*

1 Tim. ii 1—4 = *Lucif* 250.

Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam uitam agamus in omni pietate et castitate. Hoc enim bonum est et acceptum coram saluatore nostro deo, qui omnes homines uult saluos fieri et ad agnitionem ueritatis uenire.

obsecra d₂ exhortare *Ambrst* exhortor *rom* ergo *Ambrst* primo *Lucif Ashb* f. deprecationes *Ambrst* post. deprec. orat. *Bo* pro ante omnibus *Ambrst* (*non Bo*) sublimiori loco positi sunt *Ambrst* tranquillam et quietam *Lucif rom* placidam (placitam *B Bo*) et quietam *Ambrst* degamus *Ambrst* cum pietate et grauitate *Lucif* cum pietatem et castitatem d₂ est *om. Lucif* (=d₂) *B Bo* salutari *Lucif Ambrst* (=d₂) saluatore *B Bo* deo nostro *B* in *Ambrst* (=d₂)

¹ d₂ really has *est caelestis*.1 Tim. iv 1—2 = *Lucif* 305.

Spiritus autem manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedent quidam a fide attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum, in hypocrisi loquentium mendacium et cauteriatam habentium suam conscientiam

manifesto *Ambrst* (*err. typ.?*)¹ recedent *Lucif Ambrst* (=d₂) recedant *B Bo* sp. seductoribus *Lucif* (=d₂) spiritus fallaces ac doctrinas *Ambrst* et *om. Lucif Bo B Sang ambo* (=d₂) simulatione *Ambrst* dissimulatione d₂ mendaciloquentium *Lucif* mendaciloquorum d₂ falsiloquorum *Ambrst* et *om. Lucif Ambrst* (=d₂) conscientiam suam *Lucif B Cass Sang ambo* mentem et conscientiam suam d₂ (*non in graeca D₂*) suam *om. Ambrst*

1 Tim. v 20—22 = *Lucif* 25, 250, 251.

Peccantes coram omnibus argue, ut et ceteri timorem habeant. Testor coram deo et Christo Iesu et electis angelis, ut haec custodias sine praeiudicio, nihil faciens in alteram partem declinando. Manus cito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi

delinquentem *Cass* delinquentes autem *Ambrst* peccantes autem d₂ et *om. Ambrst* metum *Ambrst* discrimine *Lucif* partem aliam declinans *Ambrst* aliam *Lucif* (=d₂) post partem semel sed aequitatem custodire sine declinando *Lucif* te commaculaueris *Ambrst rom* temet i. *Ambrst* serua *Lucif* (=d₂)

1 Tim. vi 2—5 = *Lucif* 25 f.

Haec doce et exhortare. Si quis aliter docet et non acquiescit sanis sermonibus domini nostri Iesu Christi, et ei, quae secundum pietatem est, doctrinae, superbus est, nihil sciens, sed languens circa quaestiones et pugnas uerborum, ex quibus oriuntur inuidiae, contentiones, blasphemiae, suspiciones malae, conflictationes hominum mente corruptorum et qui ueritate priuati sunt, existimantium quaestum esse pietatem

et (*ante non*) *om. Sang ambo B* adquiescet *Cass* huic *Cass Sang ambo B Bo* inflatus est autem *Lucif* (=d₂) superbit autem *Ambrst* superbus autem *Cass* superbit autem et *Sang ambo B Bo* aegrotat *Lucif* (=d₂) uerborum rixas *Lucif* (=d₂) fit inuidia *Cass Sang ambo B* nascuntur *Lucif* (=d₂) fiunt *Ambrst* malae post, non ante confl. *habet Lucif* conflictiones *Sang ambo B Bo* qui corrupti sunt mente *Ambrst* a ueritate destitutorum *Lucif* destitutorum a ueritate d₂ q. (*om. Cass Sang ambo B Bo*) u. caruerunt *Ambrst* (caruerant *B*) existimantes *Ambrst* post pietatem *add. discede ab huiusmodi Lucif* (*non d₂*) *add. et dei culturam: discede ab huiusmodi Ambrst*

¹ *manifesto* is the classical form of the adverb, but it was probably extinct at this time.

1 Tim. vi 20—21 = *Lucif* 26.

O Timothee, depositum custodi, deuittans profanas uocum nouitates et oppositiones falsi nominis scientiae, quam quidam promittentes circa fidem exciderunt

o om. *Ambrst* (habent B Bo) Thimothee *Lucif* (=d₂) commendatum
Ambrst depositum commendatum Bo deuitta *Cass* scientiae falsi nominis
Lucif (=d₂) fallacis (fallaces *Sang* ambo B Bo) n. s. *Ambrst*

2 Tim. ii 16—17 = *Lucif* 28.

Profana autem et uaniloquia deuitta : multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo eorum ut cancer serpit

profanas (autem add. d₂) nouitates uocum deuitta *Lucif* (=d₂) profanas autem uocum nouitates (inanitates *Ashb*) deuitta *Ambrst* plurimum *Ambrst* proficient *Lucif* *Cass* Bo B *Sang* ambo (=d₂) inanitatem *Ambrst* (at *Cas.* et *rom.* ut *supra*, imp.) sermo enim (sine et) *Cass* *Sang* ambo B Bo sicut *Ambrst*

2 Tim. iii 1—5 = *Lucif* 305.

in nouissimis diebus instabunt tempora periculosa : erunt homines se ipsos amantes cupidi elati superbi blasphemi parentibus non obedientes ingrati scelesti sine affectione sine pace criminatores incontinentes immites, sine benignitate proditores proterui tumidi et uoluptatum amatores magis quam dei, habentes speciem quidem pietatis, uirtutem autem eius abnegantes ; et hos deuitta

aduenient *Lucif* (=d₂) periculosa tempora B enim post erunt add. *Ambrst* et erunt (sine enim) Bo *Cass* *Sang* ambo erunt (sine enim) B sui tantum amatores *Ambrst* auari insolentes superbi *Ambrst* cupidi superbi fastidiosi *Lucif* auari fastidiosi superbi d₂ obsequentes *Ambrst* scelesti] impii *Ambrst* sine aff. sine pace] sine fide (foedere *Cass*) sine dilectione *Ambrst* fide (ubi supra pace) *Lucif* (=d₂) detractores *Lucif* (=d₂) bonorum inimici *Ambrst* (ubi supra sine benign.) inflati *Lucif* (=d₂) et om. *Lucif* *Ambrst* (=d₂) amatores uoluptatum *Ambrst* formam *Ambrst* quidem om. *Lucif* *Ambrst* (=d₂) autem om. *Sang* ambo B Bo ipsius negantes *Lucif* (=d₂)

2 Tim. iii 8—9 = *Lucif* 305.

quemadmodum autem Iannes et Mambres restiterunt Moysi, ita et hi resistunt ueritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem ; sed ultra non proficient ; insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut et illorum fuit

Iannes *Lucif* (ed. princ.) *Cass* *Sang* ambo *Ashb* m 2 B Bo sic *Lucif* (=d₂) isti Bo resistent *Lucif* resisterunt d₂ mente* *Lucif* (mentem an mentes?) et ante reprobi *Lucif* non prof. amplius *Ambrst* (proficiunt B) ignorantia *Ambrst* enim om. *Lucif* euident *Ambrst*

2 Tim. iv 3—4 = *Lucif* 306.

Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, et a ueritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur

enim om. *Lucif* (=d₂) propria *Cass* magistros sibi aggerent (aggregabunt rom) *Ambrst* aures *Lucif* (=d₂) auersabunt *Cass* uero *Ambrst*

Tit. i 5—14 = *Lucif* 196, 277.

Huius rei gratia reliqui te Cretae, ut ea quae desunt corrigas et constituas per ciuitates presbyteros, sicut et ego disposui tibi. Si quis sine crimine est, unius uxoris uir, filios habens fideles non in accusatione luxuriae aut non subditos. Oportet enim episcopum sine crimine esse sicut dei dispensatorem non superbum non iracundum non uinolentum non percussorem non turpis lucri cupidum, sed hospitalem, benignum, sobrium, iustum, sanctum, continentem, amplectentem eum qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana et eos qui contradicunt arguere. Sunt enim multi etiam inobedientes, uaniloqui, et seductores, maxime qui de circumcisione sunt, quos oportet redargui, qui uniuersas domos subuertunt docentes quae non oportet turpis lucri gratia [Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta] : Cretenses semper mendaces, malae bestiae, uentres pigri. [Testimonium hoc uerum est.] Quam ob causam increpa illos dure, ut sani sint in fide, non intendentes Iudaicis fabulis et mandatis hominum auersantium se a ueritate

deerant *Lucif* (=d₂) presbyterium *Lucif* (=d₂) sicut ego tibi disposui *Lucif* (=d₂) tibi disposui *Ambrst* est sine crimine *Lucif* *Ambrst* (=d₂) mulieris *Ambrst* accusationem *Lucif* (=d₂) non subiectum *Lucif* non subiectos d₂ inobsequentes *Ambrst* disp. dei *Lucif* proteruum *Lucif* *Ambrst* (=d₂) uino deditum *Ambrst* turpilucrum *Lucif* (=d₂) turpia luera appetentem *Ambrst* sobrium] prudentem *Ambrst* tenacem eius sermonis q. s. d. fidelis est *Ambrst* id quod *Lucif* (=d₂) fidem uerbi *Lucif* fidelis uerbi d₂ sana om. *Lucif* et contradicentes reuincere *Lucif* *Ambrst* (=d₂) (euincere *Troy* *Sang* ambo se uincere B) etiam om. *Ambrst* non subditi *Lucif* (=d₂) non obedientes *Ambrst* et n. o. *Cass* *Troy* *Sang* ambo B, (et exp.) Bo deceptores *Lucif* ii (hi *Cass* *Troy* B hii Bo) ante qui *Ambrst* ex *Lucif* (=d₂) sunt ex circumcisione *Ambrst* ex circ. sunt d₂ euertunt *Lucif* (=d₂) dixit—propheta non sunt ap *Lucif* citata ipsis *Ambrst* eorum *Ambrst* (=d₂) testimonium—est non sunt ap *Lucif* citata rem *Lucif* argue *Ambrst* acriter *Lucif* (=d₂) attendentes rom auertentium rom (=d₂) aduersantium Bo¹

Tit. ii 6—8 = *Lucif* 197.

Iuuenes similiter hortare ut sobrii sint. In omnibus te ipsum praebe exemplum iuniores *Ambrst* continentem esse *Ambrst* in omnibus cum anterioribus iungit, et per omnia ante te ponit *Lucif* per omnia temet (te B Bo et *Troy*) ipsum *Ambrst* formam praebens *Lucif* praebens formam d₂ praebens exemplum *Ambrst*

¹ This error is one of the most frequent in MSS.

plum bonorum operum, in doctrina in integritate in grauitate, uerbum sanum irreprehensibile, ut is qui ex aduerso est uereatur nihil habens malum dicere de nobis

in sermone sanum inreprehensibile *Lucif* sermonem sanum inreprehensibilem d_2 ut aduersarius reuereatur *Lucif* (= d_2) is] his *B fort. recte* e (ex *Bo*) diuerso *Ambrst* reuereatur *Ambrst* ut ante nihil *ins. Sang pr m. d. d. n.]* quod dicere malum de nobis *Lucif* quod dicere de nobis malum d_2 dicere de nobis (bonis *B uobis Bo*) dignum reprehensione *Ambrst*

Tit. ii 11—15 = *Lucif* 198, 277 f.

Apparuit enim gratia dei saluatoris nostri omnibus hominibus erudiens nos ut abnegantes impietatem et saecularia desideria sobrie et iuste et pie uiuamus in hoc saeculo, expectantes beatam spem et aduentum gloriae magni dei et saluatoris nostri Iesu Christi qui dedit semet ipsum pro nobis ut nos redimeret ab omni iniquitate et mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum. Haec loquere et exhortare et argue cum omni imperio. Nemo te contemnat

inluxit *Lucif Ambrst* (= d_2) corripuens *Lucif* (= d_2) abnegata impietate et saecularibus desideriis *Ambrst* (*non Bo*) ac des. saec. *Lucif* semel sobrie] temperanter *Ambrst* et pie et iuste *Lucif* (at semel ut *Vulg*) in *Lucif* beati *Ambrst* (at *Bo rom ut supra*) pro nobis se ipsum *Lucif* (= d_2) liberaret nos *Lucif* (= d_2) redimeret nos *Ambrst* (*non Bo*) mundet *Lucif* (= d_2) emundaret *Ambrst* (mundaret *B*) accept.] abundantem *Lucif Ambrst* (= d_2) peculiarem *rom* aemulatorem *Lucif Ambrst* (= d_2) sectatorem (sectatorem *eras.*) et emulatorem *Bo*

Tit. iii 1—7 = *Lucif* 278.

Admone illos principibus et potestatibus subditos esse dicto obedire ad omne opus bonum paratos esse neminem blasphemare non litigiosos esse sed modestos omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines. Eramus enim aliquando et nos insipientes increduli errantes seruientes desideriis et uoluptatibus uariis in malitia et inuidia agentes odibiles odientes inuicem. Cum autem benignitas et humanitas apparuit saluatoris nostri dei non ex operibus iustitiae quae fecimus nos sed secundum suam misericordiam saluos

principatibus *Ambrst* magistratibus *Lucif* dicto *om. Lucif* (= d_2) *Cass Sang alt B Bo Troy* oboedientes *Lucif* (= d_2) ostendentes omnem mans. *Ambrst* E. e. a.] Nam eramus (e. enim *Cass Troy Sang ambo Ashb B Bo*) quondam *Ambrst* fuimus *Lucif* (= d_2) aliquando et nos] et nos quondam *B Bo* et nos aliquando *Lucif* stulti et incredibiles *Lucif* (= d_2) inconsulti inobsequentes *Ambrst* (*non sequentes Troy Sang alt*) odio nos i. habentes *Ambrst* alterutrum *Lucif* sed cum *Lucif* (= d_2) cum uero *Ambrst* bonitas *Ambrst* inluxit *Lucif* (= d_2) *Ambrst* salutaris dei nostri *Ambrst* (*B Bo ut supra*) nos fecimus *Lucif Ambrst* (f. n. *Bo*) misericordiam suam *Ambrst* (*non Bo*)

nos fecit per lauacrum regenerationis et renouationis spiritus sancti quem effundit in nos abunde per Iesum Christum saluatorem nostrum ut iustificati gratia ipsius heredes secundum spem uitae aeternae

per spiritum sanctum *Lucif* (= d_2) effudit *Lucif Ambrst* (vg^{dem} d_2 etc.) nobis *Lucif* honeste *Lucif* (= d_2) Christum Iesum *B Sang ambo* illius *Ambrst* efficiamur (simus *Bo*) add. post heredes *Lucif Ambrst* (= d_2) aeternae *om. Lucif*

Tit. iii 9—11 = *Lucif* 30.

Stultas autem quaestiones et genealogias et contentiones et pugnas legis deuita: sunt enim inutiles et uanae. Hereticum hominem post unam et secundam correptionem deuita, sciens quia subuersus est qui eiusmodi est et delinquit cum sit proprio iudicio condemnatus

autem] *om. Lucif* ergo *B* originum enumerationes *Ambrst* contentionem *Cass Troy Sang ambo B Bo* lites *Lucif* (= d_2) primam *Ambrst* et secundam *om. Lucif Ambrst* (= d_2) correptionem] add. et duo d_2 quoniam *Lucif* (= d_2) quod *Ambrst* peruersus *Lucif Ambrst* (= d_2) qui eiusmodi est *om. Lucif* huiusmodi (*pro q. e. e.*) *Ambrst* (= d_2) peccat *Lucif* (= d_2) derelinquitur *Bo* cum sit *om. Ambrst* propr. iud.] a semet ipso *Lucif Ambrst* (= d_2) damnatus *Lucif Ambrst* (= d_2)

courtesy of:
WWW.BIBLICAL-DATA.org